

poročevalec

DRŽAVNEGA SVETA REPUBLIKE SLOVENIJE

Ljubljana, 24. julij 2009

letnik XVII

št. 18

Predlog zakona o spremembi Zakona o delnem subvencioniranju polnega delovnega časa	2
Zahteva Državnega sveta, da Državni zbor ponovno odloča o Zakonu o spremembi Zakona o davku na dodano vrednost	5
Zahteva Državnega sveta, da Državni zbor ponovno odloča o Zakonu o jamstveni shemi Republike Slovenije	6
Zahteva Državnega sveta, da Državni zbor ponovno odloča o Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o zasebnem varovanju	7
Mnenja Državnega sveta	9
▪ k Predlogu za začetek postopka za ustanovitev nove Občine Ankaran ter za določitev njenega območja ▪ k Predlogu za razrešitev problematike izvajanja pripravništva na področju socialnega varstva ▪ k Informaciji o nedovoljenem prirejanju iger na srečo v Republiki Sloveniji • vzrokih gospodarske krize in potrebnih ukrepih	
Sklepi Državnega sveta	20
▪ ob obravnavi stanja izvajanja državnih programov za izvajanje preventivnih, presejalnih programov za zgodnje odkrivanje raka na dojki (DORA), zgodnje odkrivanje predrakavih sprememb materničnega vratu (ZORA) ter zgodnjega odkrivanja predrakavih sprememb in raka na debelem črevesu in danki (SVIT) ▪ ob obravnavi peticije "Plinski terminal v Kopru in Tržaškem zalivu? Ne, hvala!" ▪ imenovanju v odbor za evropsko leto 2010 ▪ podlagi posveta Sistemске spremembe na področju institucionalnega varstva starejših v Sloveniji ▪ na podlagi posveta Ženske in zdravje	
Sklep očasnem znižanju višine sejin za opravljanje funkcije članov Državnega sveta in izplačil za opravljanje funkcije predsednika Državnega sveta	33

Prva alineja 1. odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije - Državni svet predlaga Državnemu zboru sprejem zakonov (zakonodajna pobuda)

Predlog zakona o spremembi Zakona o delnem subvencioniranju polnega delovnega časa - skrajšani postopek

Na podlagi prve alineje 97. člena Ustave Republike Slovenije je Državni svet Republike Slovenije na 14. seji 11. 3. 2009 določil besedilo Predloga zakona o spremembi Zakona o delnem subvencioniranju polnega delovnega časa in ga na podlagi prvega odstavka 142. člena Poslovnika Državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07, PoDZ-1-UPB1) pošilja Državnemu zboru v obravnavo in sprejem po skrajšanem postopku.

Državni svet na podlagi 95. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08) pooblašča državnega svetnika Boruta Meha za predstavnika Državnega sveta na sejah Državnega zbora in njegovih delovnih teles pri obravnavi predloga zakona.

* * *

PREDLOG ZAKONA O SPREMEMBI ZAKONA O DELNEM SUBVENCIONIRANJU POLNEGA DELOVNEGA ČASA

I. UVOD

1. Ocena stanja in razlogi za sprejem zakona

Zakon o delnem subvencioniranju polnega delovnega časa (Uradni list RS, št. 5/2009) je Državni zbor sprejel na seji 14. 1. 2009. Vlada je nujnost sprejetja zakona utemeljevala z dejstvom, da ekonomska aktivnost, predvsem zaradi neodzivnosti medbančnega trga in nezmožnosti plasmaja slovenskih proizvodov na ključne izvozne trge, v Sloveniji dramatično slabi. Zato je predlagala ukrepe, katerih sprejem bi olajšal stanje gospodarstva in zaščitil položaj zaposlenih.

Že pred sprejetjem tega zakona pa so bila izražena opozorila na nekatere pomanjkljivosti zakona, zaradi katerih predvideni učinki in s tem namen zakona niso v celoti doseženi.

2. Cilji, načela in poglobitve rešitve

Zakon določa, da se delodajalcu dodeli subvencija pod pogojem, da za poslovno leto, v katerem je vključen v izvajanje ukrepa, delavcem ne odreja nadurnega dela. Določba zakona torej prepoveduje odrejanje nadur v poslovnem letu vsem delavcem in ne samo tistim, za katere delodajalec subvencijo prejema. Ker lahko delodajalec v podjetju delovni čas določa različno za posamezne organizacijske enote oz. za posamezna delovna mesta, ni utemeljene podlage, da nadur ne bi mogel odrediti tistim delavcem, pri katerih polni delovni čas ostane nespremenjen, torej 40 ur na teden.

3. Ocena finančnih posledic predloga zakona za državni proračun in druga javnofinančna sredstva

Za izvajanje veljavnega zakona se v državnem proračunu že zagotavlja 230.400.000,00 eurov. Predlog zakona za državni proračun ne bo imel dodatnih finančnih posledic in za njegovo izvajanje ni potrebno zagotoviti dodatnih sredstev.

Predloga zakona ne bo imel finančnih posledic za druga javnofinančna sredstva.

4. Prikaz ureditve v nekaterih drugih pravnih sistemih in prilagojenost ureditve pravu EU

Predlog zakona ni povezan in ni predmet usklajevanja s pravnim redom Evropske unije, je pa Evropska komisija v svojih priporočilih poudarila tudi potrebo po delovanju držav članic in njihovem ukrepanju za preprečitev posledic finančne krize. Konkretni ukrepi držav članic še niso znani, zato primerjalni pregled ni mogoč.

5. Druge posledice, ki jih bo imel sprejem zakona

Druge posledice sprejema zakona so poenostavitev postopkov in pozitivni učinki na gospodarstvo.

6. Razlog za obravnavo po skrajšanem postopku

Gre za manj zahtevno spremembo zakona. Zato se na osnovi 142. člena Poslovnika Državnega zbora predlaga obravnavo po skrajšanem postopku.

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o delnem subvencioniranju polnega delovnega časa (Uradni list RS, št. 5/2009) se v 3. členu prvi odstavek spremeni tako, da se glasi:

"(1) Subvencija se delodajalcu dodeli pod pogojem, da v obdobju prejemanja subvencije izplačuje plače in poravnava prispevke za socialno varnost delavcem, za katere prejema subvencijo, ne odpušča delavcev iz poslovnih razlogov, v času prejemanja subvencije ne odreja nadur in v poslovnem letu prejemanja subvencije ne izplačuje nagrad organom vodenja in nadzora."

2. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu

Prvi odstavek 3. člena zakona določa, da se delodajalcu dodeli subvencija pod pogojem, da za poslovno leto, v katerem je vključen v izvajanje ukrepa, delavcem ne odreja nadurnega dela.

Določba zakona torej prepoveduje odrejanje nadur v poslovnem letu vsem delavcem in ne samo tistim, za katere delodajalec subvencijo prejema. Ker lahko delodajalec v podjetju delovni čas določa različno za posamezne organizacijske enote oz. za posamezna delovna mesta, ni utemeljene podlage, da nadur ne bi mogel odrediti tistim delavcem, pri katerih polni delovni čas ostane nespremenjen, torej 40 ur na teden.

K 2. členu

Predlagano je, da zakon začne veljati petnajsti dan v Uradnem listu Republike Slovenije.

IV. BESEDILO ČLENA, KI SE SPREMINJA

3. člen

(1) Subvencija se delodajalcu dodeli pod pogojem, da v obdobju prejemanja subvencije izplačuje plače in poravnava prispevke za socialno varnost delavcem, za katere prejema subvencijo, ne odpušča delavcev iz poslovnih razlogov in za poslovno leto, v katerem je vključen v izvajanje ukrepa, ne odreja nadurnega dela delavcem in ne izplačuje nagrad organom vodenja in nadzora.

(2) Delodajalcu se dodeli subvencija na podlagi zahtevka za dodelitev subvencije (v nadaljnjem besedilu: zahtevek), ki ga vloži na Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje (v nadaljnjem besedilu: zavod). Zavod s sklepom odloči o zahtevku po določbah zakona, ki ureja splošni upravni postopek. Zoper sklep ni pritožbe.

(3) Na podlagi sklepa iz prejšnjega odstavka sklene delodajalec z zavodom pogodbo o subvencioniranju (v nadaljnjem besedilu: pogodba), v kateri se določijo medsebojna razmerja, obveznosti in odgovornosti pogodbenih strank. Pogodba mora zlasti vsebovati predmet, višino, način izplačila subvencije, pogoje in način vračila subvencije, čas prejemanja subvencije, spremljanje, poročanje, sankcije za kršitve ter nadzor nad izvajanjem.

(4) V kolikor delodajalec ne ravna v skladu s prvim odstavkom tega člena, mora vrniti prejeto subvencijo oziroma njen ustrezni del.

Državni svet
mag. Blaž Kavčič, l.r.
predsednik

Tretja alineja 1. odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije - Državni svet zahteva, da Državni zbor pred razglasitvijo zakona o njem še enkrat odloča (odložilni veto)

Zahteva Državnega sveta, da Državni zbor ponovno odloča o Zakonu o spremembi Zakona o davku na dodano vrednost (ZDDV-1A)

Državni svet Republike Slovenije je na 7. izredni seji 2. 4. 2009, ob obravnavi Zakona o spremembi Zakona o davku na dodano vrednost, ki ga je Državni zbor Republike Slovenije sprejel na 4. redni seji 31. 3. 2009, na podlagi tretje alineje prvega odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije, sprejel

Z A H T E V O

da Državni zbor Republike Slovenije ponovno odloča o Zakonu o spremembi Zakona o davku na dodano vrednost (ZDDV-1A).

Obrazložitev:

Cilj Zakona o spremembi Zakona o davku na dodano vrednost (ZDDV-1A) je bil izboljšanje likvidnosti slovenskega gospodarstva, ki se zaradi svetovne finančne krize poslabšuje.

V svetu in seveda tudi v Sloveniji zaradi te krize še vedno vlada veliko nezaupanje med finančnimi institucijami, ki so praktično zaustavile tudi kreditiranje gospodarstva. Tisto malega, kar te finančne institucije še kreditirajo, pa je pod bistveno slabšimi pogoji kot še pred nekaj meseci. Zaradi manjšega priliva likvidnih sredstev v gospodarstvo so podjetja prisiljena podaljševati plačilne roke ali pa svojih obveznosti sploh niso več zmožna poravnati, to pa vodi v začaran krog zmanjševanja likvidnosti.

K izboljšanju likvidnosti slovenskega gospodarstva v teh razmerah lahko veliko pripomore država. Eden od pomembnih ukrepov v tej smeri je skrajšanje roka za vračilo preplačanega davka na dodano vrednost (DDV) v primerih, ko zavezanec na podlagi obračuna DDV izkazuje terjatev do države. S tem bi gospodarstvo prej prišlo do sredstev, ki jih je založilo za DDV, s čimer bi se mu izboljšala likvidnostna situacija.

Temu cilju je tudi sledil Predlog zakona o spremembi Zakona o davku na dodano vrednost, ki ga je v zakonodajni postopek vložila poslanska skupina Slovenske demokratske stranke s prvo podpisanim mag. Andrejem Vizjakom. Predlog zakona je predvideval, da se rok za vračilo preplačanega DDV zmanjša iz 60 dni na 7 dni, zakon pa bi začel veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu. Tekom zakonodajnega postopka v Državnem zboru je Vlada predlagala amandmaje, ki so namen in cilj tega zakona bistveno spremenili, vladajoča koalicija pa je te amandmaje sprejela. Tako se je z amandmajem Vlade podaljšal rok za vračilo preplačanega DDV iz 7 na 21 dni. Sprejet je bil tudi amandma Vlade, da zakon začne veljati šele z 30. junijem 2009. Popolnoma nerazumljiv in nesprejemljiv za slovensko gospodarstvo pa je bil še en naknadni amandma Vlade, ki ga je vladajoča koalicija tudi sprejela, in sicer, da ta zakon začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporablja pa se za obračune DDV, ki se nanašajo na davčna obdobja po 31. decembru 2009. Vlada je tako spremembo utemeljevala s tem, da bi takojšnja uveljavitev tega zakona oz. uveljavitev s 30. junijem 2009 (kar je sama predlagala) pomenil prevelik javnofinančni izpad prihodkov. Ta argument ne drži,

saj gre za vračanje sredstev, ki pripadajo slovenskim podjetjem ne pa Vladi oz. državnemu proračunu. Šlo bi le za likvidnostni izpad državnega proračuna, ki pa ga Vlada, ki ima bistveno boljše možnosti zadolževanja kot podjetja, bistveno lažje prenese. Namen sprejetega zakona se je z določitvijo začetka uporabe z 31. 12. 2009 popolnoma izničil in je zato nesprejemljiv.

* * *

Za poročevalca je bil določen državni svetnik Bogomir Vnučec.

Državni svet
mag. Blaž Kavčič. l.r.
predsednik

Zahteva Državnega sveta, da Državni zbor ponovno odloča o Zakonu o jamstveni shemi Republike Slovenije (ZJShemRS)

Državni svet Republike Slovenije je na 7. izredni seji 2. 4. 2009, ob obravnavi Zakona o jamstveni shemi Republike Slovenije, ki ga je Državni zbor Republike Slovenije sprejel na 4. redni seji 27. 3. 2009, na podlagi tretje alineje prvega odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije, sprejel

Z A H T E V O

da Državni zbor Republike Slovenije ponovno odloča o Zakonu o jamstveni shemi Republike Slovenije (ZJShemRS).

Obrazložitev:

S predloženim zakonom se ureja jamstva Republike Slovenije bankam, kot so opredeljene v zakonu, ki ureja bančništvo za zadolževanje kreditojemalcev - gospodarskih subjektov. V 6. členu zakon opredeljuje gospodarske subjekte kot osebe, organizirane v statusni obliki po zakonu, ki ureja gospodarske družbe, s sedežem v Republiki Sloveniji.

Zadruga kot gospodarski subjekt niso urejene v Zakonu o gospodarskih družbah (ZGD-1), temveč v Zakonu o zadrukah (ZZad) kot posebnem zakonu, ki se glede posameznih vprašanj sklicuje na več določb iz ZGD-1, vendar zadrug ne opredeljuje kot gospodarske družbe. Navedena določba v predlogu zakona pomeni, da so posojila zadrugam iz jamstvene sheme izključena (obrazložitev zadevnega člena v predlogu zakona je navajala samo gospodarske družbe) oz. da je to vprašanje v najboljšem primeru najmanj sporno, zato ga je potrebno jasno urediti.

Zadruga kot gospodarski subjekt poslujejo na trgu pod enakimi pogoji kot gospodarske družbe, praktično v vseh dejavnostih, od kmetijstva, predelave do trgovine in drugih storitvenih

dejavnosti. Posledice finančne in gospodarske krize prizadevajo zadruge enako kot druge gospodarske subjekte.

Po podatkih AJ PES je za leto 2007 oddalo letno poročilo 315 zadrug, ki so povprečno zaposlovale 3.465 delavcev.

V primerjavi s številom vseh delujočih gospodarskih družb število zadrug pomeni manj kot 1 %, zato razširitev kroga kreditorejmalcev v smislu sprejetega zakona ne bi zahtevala opazno večjih sredstev. Vendar bi vključitev v ukrep zagotavljala zadrugam enake možnosti pri opravljanju njihovih dejavnosti in s tem tudi večjo učinkovitost porabe javnih sredstev.

Razmeroma majhen delež zadrug v celotnem številu gospodarskih subjektov, ki so pravne osebe, pa ne pomeni, da je prispevek zadrug v posameznih dejavnostih majhen ali celo zanemarljiv. Tako so, po zadnjih razpoložljivih statističnih podatkih AJ PES iz letnih poročil za leto 2007, zadruge na področju kmetijstva predstavljale 23,83 % od skupnega števila gospodarskih subjektov, ki so pravne osebe, k celotnim prihodkom gospodarskih družb in zadrug v tej dejavnosti pa so prispevale skoraj polovični delež (49,59 %). Tako ukrepi, ki ne zagotavljajo enakopravne udeležbe zadrug pri kreditiranju iz jamstvene sheme, prizadevajo kmetijstvo, ki ima že zaradi dolgega proizvodnega cikla specifične potrebe po kreditiranju, bolj kot druge dejavnosti.

Neenaka obravnava posredno zadeva tudi položaj bank, ki imajo med svojimi komitenti različen delež zadrug.

Zaradi enakih konkurenčnih možnosti zadrug in ustreznega varstva interesov zadružnih članov in zaposlenih v zadrugah bi bilo nujno, da so v pojem gospodarski subjekti, kot kreditorejmalci, za katerih obveznosti se izdaja jamstvo, v zakonu ob enakih vsebinskih pogojih zajete tudi osebe, organizirane v statusni obliki, ki jo ureja Zakon o zadrugah. Na ta način bo država vsem gospodarskim subjektom, ne glede na njihovo zadružno ali drugačno pravno organizacijsko obliko, zagotovila enako podporo pri premagovanju finančne krize.

* * *

Za poročevalca je bil določen državni svetnik Peter Vrisk.

Državni svet
mag. Blaž Kavčič. l.r.
predsednik

Zahteva Državnega sveta, da Državni zbor ponovno odloča o Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o zasebnem varovanju (ZZasV-B)

Državni svet Republike Slovenije je na 15. seji 22. 4. 2009, ob obravnavi Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o zasebnem varovanju (ZZasV-B), ki ga je Državni zbor Republike Slovenije sprejel na 5. redni seji 21. 4. 2009, na podlagi tretje alineje prvega odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije, sprejel

Z A H T E V O

da Državni zbor Republike Slovenije ponovno odloča o Zakonu o spremembah in dopolnitvah Zakona o zasebnem varovanju (ZZasV-B).

Obrazložitev:

Državni zbor je sprejel navedeni Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o zasebnem varovanju (ZZasV-B) po skrajšanem postopku zaradi odprave več neskladnosti njegovih določb z Ustavo RS, ki jih je v svoji odločbi ugotovilo Ustavno sodišče RS in ki se nanašajo na postopke začasnega in trajnega odvzema licence. Pri tem pa je Državni zbor sprejel tudi spremembo 3. člena ZZasV, ki je bila predlagana in sprejeta na seji Odbora za notranjo politiko, javno upravo in pravosodje Državnega zbora z dne 7. 4. 2009. Na 21. seji Komisije Državnega sveta za državno ureditev 17. 3. 2009 navedena sprememba ni bila obravnavana, saj je bila predlagana in sprejeta kasneje na matičnem delovnem telesu Državnega zbora. Navedeni amandma pomeni bistven konceptualni poseg v dosedanje zakonsko ureditev in ni v nikakršni povezavi z navedeno odločbo Ustavnega sodišča

Po tej spremembi bodo lahko sedaj v nasprotju z dosedanje obstoječo zakonsko ureditvijo nudili storitve zasebnega varovanja na tržišču tudi gospodarski subjekti, katerih glavna dejavnost sploh ni dejavnost zasebnega varovanja. Posledice takšne bistvene zakonske spremembe so popolnoma neproučene. Že sedaj pri obstoječi zakonski ureditvi je nadzor nad izvajanjem zasebnega varovanja pomanjkljiv, skoncentriran je predvsem na ključne izvajalce zasebnega varovanja in slabo ali pa sploh ne pokriva drugih izvajalcev, še posebej ne tistih, ki opravljajo zasebno varovanje le za lastne potrebe. Sprejeta rešitev tudi odstopa od zakonskih ureditev področja v ključnih evropskih državah (zlasti v Franciji in Nemčiji). Glede na sedanje ugotovitve ob izvajanju nadzora nad izvajanjem zasebnega varovanja, ki že sedaj le delno pokriva obstoječo dejavnost, je mogoče utemeljeno predvidevati, da bo ob takšni predvideni razširitvi izvajanja zasebnega varovanja tudi le kot stranske dejavnosti prišlo do bistvenega zniževanja kakovosti teh storitev ter velike nepreglednosti nad izvajanjem teh storitev.

Navedena zakonska sprememba, ki ni v ničemer pogojevana z odločbo Ustavnega sodišča in pomeni poseg v temeljno zakonsko ureditev na tem področju brez vsake izvedene analize posledic, ki jih lahko povzroči, ne bi smela biti predmet sprejemanja po skrajšanem postopku. Pri tem je treba poudariti, da je že za prihodnje leto predvidena celovita revizija zakonodaje na tem področju. Ob sprejetju te zakonske spremembe in njeni uveljavitvi je mogoče nedvoumno predvideti, da bo ta revizija bistveno otežena, saj neproučenih posledic te spremembe (s kakršnimi se danes spopadajo npr. v Romuniji ali Bolgariji) ne bo mogoče retroaktivno sanirati.

Tudi glede na mednarodne primerjave zakonskih ureditev in obstoječih razmer v posameznih evropskih državah na tem področju je mogoče utemeljeno predvideti, da se bo s to zakonsko spremembo, ki bistveno posega v obstoječo zakonsko ureditev brez proučitve posledic, kakovost izvajanja storitev na tem občutljivem področju, kar dejavnost varovanja nedvomno je, nujno zmanjšala, obstoječi problemi na področju nadzora pa še povečali.

* * *

Za poročevalca je bil določen državni svetnik Rudolf Cipot.

Državni svet
mag. Blaž Kavčič. l.r.
predsednik

Druga alineja 1. odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije - Državni svet daje Državnemu zboru mnenja o vseh zadevah iz njegove pristojnosti

Mnenje Državnega sveta k Predlogu za začetek postopka za ustanovitev nove Občine Ankaran ter za določitev njenega območja

Državni svet Republike Slovenije je na 14. seji 11. 3. 2008, na podlagi druge alineje prvega odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije (Ur. l. RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/2000, 24/03 in 69/04) sprejel naslednje

M N E N J E

k Predlogu za začetek postopka za ustanovitev nove Občine Ankaran ter za določitev njenega območja

Državni svet se je seznanil s Predlogom za začetek postopka za ustanovitev Občine Ankaran ter za določitev njenega območja v okviru predhodnega postopka in ugotavlja, da je legitimen.

Državni svet se je seznanil z argumenti Mestne občine Koper, ki nasprotuje Predlogu za začetek postopka za ustanovitev Občine Ankaran ter za določitev njenega območja.

Državni svet ne podpira Predloga za začetek postopka za ustanovitev Občine Ankaran ter za določitev njenega območja.

Državni svet predlaga Državnemu zboru, da pripravi celovito rešitev preoblikovanja območja Mestne občine Koper, ki bo sledila odločbam Ustavnega sodišča.

* * *

Za poročevalca je bil določen državni svetnik Darko Fras.

Državni svet
mag. Blaž Kavčič. l.r.
predsednik

Mnenje Državnega sveta k Predlogu za razrešitev problematike izvajanja pripravništva na področju socialnega varstva

Državni svet Republike Slovenije je na 15. seji 22. 4. 2009, na podlagi druge alineje prvega odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije (Ur. l. RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/2000, 24/03 in 69/04) sprejel naslednje

M N E N J E

k Predlogu za razrešitev problematike izvajanja pripravništva na področju socialnega varstva

Državni svet na podlagi seznanitve s pripombami Socialne zbornice Slovenije ter predstavnikov študentov in strokovnih delavcev Fakultete za socialno delo ugotavlja, da gre za dolgoletno problematiko, katere bistvo se kaže v neurejenem financiranju pripravniških mest, vrednotenju dela za mentorje in s tem povezanim opravljanjem strokovnega izpita za socialne delavce, ki je tudi predpogoj za njihovo zaposlitev.

69. člen Zakona o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 3/2007, UPB-2, v nadaljevanju: ZSV) namreč določa, da lahko socialnovarstvene storitve opravljajo strokovni delavci in strokovni sodelavci, ki so končali višjo ali visoko šolo, ki izobražuje za socialno delo, in so opravili pripravništvo ter strokovni izpit na področju socialnega varstva. Hkrati ZSV v 77. členu določa, da Socialna zbornica Slovenije v okviru javnih pooblastil določa pogoje in način opravljanja pripravništva in spremlja pripravništvo ter nadzoruje izvajanje pripravništva po splošnem aktu iz 71. člena istega zakona in da določa pogoje in način opravljanja strokovnega izpita ter organizira in izvaja preverjanje znanja za pridobitev strokovnega izpita na področju socialnega varstva.

Državni svet pri tem ugotavlja, da je Socialna zbornica Slovenije s sprejemom Pravilnika o pripravništvu na področju socialnega varstva (Uradni list RS, št. 128/04) ustrezno uredila področje pripravništva, ki poleg strokovnega izpita za diplomante s področja socialnega varstva predstavlja osnovni pogoj pred pričetkom samostojnega strokovnega dela.

Kljub obstoječim zakonskim določilom pa imajo diplomanti s področja socialnega varstva zelo omejene možnosti sklepanja pogodbe o zaposlitvi za pripravniško delovno mesto, saj organizacije s področja socialnega varstva nimajo zagotovljenih finančnih sredstev za zaposlovanje pripravnikov. Socialna zbornica Slovenije tako ocenjuje, da na letni ravni na sklenitev pogodbe o zaposlitvi pripravnika čaka od 100 do 200 diplomantov s področja socialnega varstva. Dejansko pa po zadnjih podatkih Socialne zbornice Slovenije pripravništvo v letošnjem letu opravlja zgolj 10 pripravnikov.

Državni svet ugotavlja, da je področje pripravništva na področju vzgoje in izobraževanja veliko bolj učinkovito urejeno, zato bi tudi na področju socialnega varstva veljalo razmišljati o podobni ureditvi.

Državni svet podpira pripombe in predloge predstavnikov študentov Fakultete za socialno delo, ki se ob vstopu na trg dela soočajo z nezavidljivo situacijo. Državni svet se zato strinja z njihovim predlogom Ministrstvu za finance, da naj slednje v skladu s 140. členom Zakona o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 42/02, 79/06, 46/07 in 103/07), ki se nanaša na plačilo pripravnika, institucijam na področju socialnega varstva zagotovi zadostna finančna sredstva za sklepanje pogodb o zaposlitvi pripravnikov. Prav tako bi bilo potrebno v 69. členu ZSV

natančneje definirati možna področja dela za strokovne delavce po ZSV, ki se v osnovi niso izobraževali za socialno delo in so velikokrat usposobljeni zgolj za delo na nekem specifičnem področju socialnega varstva, ne pa za celovito delo s skupnostjo, skupinami, družinami in posamezniki.

V primeru, da se pripravništvo na področju socialnega varstva ne more ustrezno urediti tako s finančnega kot kadrovskega vidika, pa predstavniki študentov predlagajo ukinitve zahteve po opravljanju pripravništva, čeprav pri tem opozarjajo, da to ni ne v njihovem ne družbenem interesu, saj gre pri pripravništvu in strokovnem izpitu za uvajanje v aplikativna praktična znanja, ki diplomantom koristijo pri samostojnem strokovnem delu. Državni svet se strinja, da ukinitve pogoja pripravništva ni smiselna rešitev, temveč je potrebno za razrešitev problematike najti ustrezne zakonske in podzakonske rešitve.

Državni svet zato podpira predloge Socialne zbornice Slovenije za spremembe in dopolnitve Pravilnika o pripravništvu na področju socialnega varstva ter ZSV, s katerimi so ministrstvo prvič seznanili že pred dvema letoma.

Kot rešitev se predlaga dopolnitev ZSV, ki bi Socialni zbornici omogočila enkrat letno objaviti razpis pripravniških delovnih mest, in ki bi, s hkratnimi spremembami in dopolnitvami Pravilnika o pripravništvu na področju socialnega varstva, določila tudi primerna izhodišča (določitev natančnih pogojev in postopka) za izvedbo razpisa pripravniških mest na področju socialnega varstva in uredila na proračunskih sredstvih temelječ sistem financiranja rednih pripravništev za diplomante, ki ustrezajo zahtevani izobrazbi v 69. členu ZSV in iščejo prvo zaposlitev.

Državni svet ugotavlja, da se Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve zaveda problematike izvajanja pripravništva in da je izrazilo podporo ponovnem odpiranju le-te. V zadnjih letih naj bi na tem področju zaradi neurejenih razmer, katerih temelj so nezagotovljena finančna sredstva iz proračuna, ministrstvo v sodelovanju z ostalimi zainteresiranimi iskalo predvsem začasne rešitve - zaposlovanje preko javnih del, volonterskega pripravništva, ki sta ga tako Služba Vlade RS za zakonodajo ter Inšpektorat RS za delo na tem področju ocenila kot način urejanja problematike brez ustrezne pravne podlage. Prav tako neuspeh poizkus je bilo tudi razmišljanje o financiranju s sredstvi Evropskega socialnega sklada. Pri tem je potrebno poudariti, da nobeden od teh načinov ne predstavlja trajnejše rešitve, ki bi se jo po mnenju ministrstva lahko doseglo zgolj z novelo Zakona o socialnem varstvu, kar naj bi bila ena od prioritet ministrstva v letošnjem letu.

Državni svet kljub pripravljenosti Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve za sodelovanje zainteresiranih akterjev pri pripravi novega zakona na področju socialnega varstva opozarja, da bo zakon sicer res lahko razrešil problematiko na dolg rok in sistemsko, kljub temu pa bi bilo potrebno ukrepati že sedaj in sicer na operativni ravni in na kadrovskem področju, kjer tudi sicer prihaja do težav. Že pred morebitnim sprejemom novega zakona na področju socialnega varstva bi bilo torej potrebno poiskati stabilen vir financiranja, ki bi diplomantom s področja socialnega varstva omogočil izvajanje pripravništva, opravljanje strokovnega izpita in posledično olajšal njihovo vključevanje na trg dela.

Državni svet predlaga, da naj Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve v dveh mesecih pripravi ukrepe, ki bodo sanirali nevzdržno stanje glede predpisanega pripravništva socialnih delavcev.

Državni svet
mag. Blaž Kavčič. l.r.
predsednik

Mnenje Državnega sveta k Informaciji o nedovoljenem prirejanju iger na srečo v Republiki Sloveniji

Državni svet Republike Slovenije je na 15. seji 22. 4. 2009, na podlagi druge alineje prvega odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije (Ur. l. RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/2000, 24/03 in 69/04) sprejel naslednje

M N E N J E

k Informaciji o nedovoljenem prirejanju iger na srečo v Republiki Sloveniji

V Sloveniji igre na srečo urejajo Zakon o igrah na srečo (Uradni list RS, št. 134/03-UPB in Uradni list RS, št. 114/06), Pravilnik o prirejanju iger na srečo preko interneta oziroma drugih telekomunikacijskih sredstev (Uradni list RS, št. 42/08, 103/08), Pravilnik o prirejanju posebnih iger na srečo v igralnih salonih (Uradni list RS, št. 50/02, 100/02 in 31/07), Pravilnik o klasičnih igrah na srečo, ki se lahko prirejajo brez dovoljenja (Uradni list RS, št. 14/09), in številni drugi podzakonski predpisi.

Veljavni Zakon o igrah na srečo v 6. členu jasno določa, da je sprejemanje vplačil za igre na srečo ali opravljanje drugih storitev v zvezi s katerokoli igro na srečo za tuje osebe v Republiki Sloveniji prepovedano, hkrati pa v 3. členu določa, da je prirejanje iger na srečo izključna pravica Republike Slovenije in da se igre na srečo lahko prirejajo le na podlagi dovoljenja oziroma koncesije pristojnega organa. Kazenski zakonik (Uradni list RS, št. 55/08) pa v 212. členu določa sledeče kazni za organiziranje denarnih verig in nedovoljenih iger na srečo:

- (1) Kdor zato, da bi sebi ali komu drugemu pridobil protipravno premoženjsko korist, organizira, sodeluje ali pomaga pri organiziranju ali izvajanju denarnih verig, pri katerih udeleženci vplačujejo določene denarne zneske organizatorjem ali drugim udeležencem, ki so se pred njimi vključili v igro ali dejavnost in pričakujejo plačilo določenih denarnih zneskov od udeležencev, ki naj bi se za njimi vključili v tako igro ali dejavnost, se kaznuje z zaporom do treh let.
- (2) Enako se kaznuje, kdor, zato da bi sebi ali komu drugemu pridobil protipravno premoženjsko korist, v nasprotju s predpisi organizira, sodeluje ali pomaga pri prirejanju klasičnih ali posebnih iger na srečo, iger na srečo preko medmrežja ali drugih elektronskih komunikacijskih sredstvih, za katere ni bilo izdano dovoljenje ali koncesija pristojnega organa.
- (3) Če si je z dejanji iz prejšnjih odstavkov sam ali kdo drug pridobil veliko premoženjsko korist ali povzročil drugemu veliko premoženjsko škodo, se storilec kaznuje z zaporom od enega do osmih let.

Državni svet se je seznanil z gradivom "Nedovoljeno prirejanje iger na srečo v Republiki Sloveniji", ki ga je pripravila Športna loterija d.d. in v njem opozorila na škodljive posledice za uporabnike v invalidskih, humanitarnih in športnih organizacijah ter tudi za oba domača prireditelja klasičnih iger na srečo.

Državni svet poudarja, da se politični dialog o problematiki prirejanja iger na srečo na evropskem nivoju krepi. Že Direktiva 2006/123/ES Evropskega parlamenta in Sveta, z dne 12. decembra 2006, o storitvah na notranjem trgu (direktiva o storitvah) dejavnost prirejanja iger na srečo

prepušča v urejanje posameznim državam članicam EU skladno z evropsko pogodbo. Izrecno na področju prirejanja spletnih iger na srečo pa je Evropski parlament 20. marca 2009 sprejel Resolucijo o neoporečnosti spletnih iger na srečo, v kateri je jasno definirana pravica držav članic EU, da strogo nadzorujejo in kontrolirajo igre na srečo, v skladu z načelom subsidiarnosti in tradicijo ter kulturo v državi. Jasno je v resoluciji izražena tudi pomoč državam članicam EU v boju proti nepooblaščenim in nezakonitim prirediteljem spletnih iger na srečo, hkrati pa se poudarja, da vpeljava čistega pristopa notranjega trga na tem področju ni primerna.

Evropski parlament je v omenjeni resoluciji pozval Svet Evropske unije, da nadaljuje s formalnimi razpravami o potencialni politični rešitvi problemov, ki izvirajo iz spletnega igranja, in pri tem pozval Evropsko komisijo, da ta postopek podpre. Navedeno jasno kaže na to, da se problematika spletnih iger na srečo v okviru EU uvršča visoko na politični dnevni red, zato se bo tudi Republika Slovenija slej kot prej prisiljena soočiti z navedeno problematiko. Težave na področju nadzora nad prirejanjem spletnih iger na srečo se namreč v Sloveniji že pojavljajo.

Kljub jasnim zakonodajnim določilom namreč domačim prirediteljem iger na srečo, ki imajo koncesijo in ki prirejajo igre na srečo z namenom financirati invalidske, humanitarne in športne organizacije, prevzemajo posle tuji organizatorji brez koncesij, ki imajo svoj sedež na primer na Gibraltarju, na Malti in drugje. Tuje osebe na nezakoniti podlagi konkurirajo domačim prirediteljem, saj plačujejo samo 2-3% dajatve, ki so predpisane v krajih, kjer imajo prijavljen svoj sedež. Na kazenske določbe se ne ozirajo, kazni celo plačajo že vnaprej, kar jasno kaže na njihovo zavedanje o nezakonitem delovanju. Takšen način poslovanja jim omogoča prav izogibanje davčnim dajatvam in s tem so povezani njihovi višji prihodki zaradi manjših stroškov poslovanja. Državni svet pri tem opozarja, da ima takšno nenadzorovano prirejanje iger na srečo lahko drastične posledice za igralce iger na srečo, predvsem mlade, saj jih vodi v osebne finančne zlome, odvisnost od igranja iger na srečo pa tudi razna kriminalna dejanja in samomore. Stroške teh posledic pa bo v končni fazi plačala Republika Slovenija.

Državni svet ugotavlja, da so domači prireditelji iger na srečo v Sloveniji zavezani k plačilu dajatev od iger na srečo v višini približno 30 %, kar je v primerjavi z dajatvami, ki jih tuji prireditelji plačujejo v državah, kjer imajo prijavljene svoje sedeže, občutno več. Finančna sredstva, ki bi se sicer morala v skladu z zakonom namensko zbirati, se torej preko nezakonitega prirejanja iger na srečo s strani tujih prireditev v Sloveniji pretakajo iz Slovenije v druge države, s čimer se znatno zmanjšujejo prilivi v različne invalidske, humanitarne in športne organizacije - Fundacijo za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij, Fundacijo za šport, Loterijo Slovenije, Športno Loterijo, v državni proračun ter občinske proračune.

Tako promet obeh prirediteljic klasičnih iger na srečo, to je Loterije Slovenije in Športne loterije realno upada in s tem posledično tudi koncesijske dajatve. Obe fundaciji sta zaradi neurejenih razmer na slovenskem trgu iger na srečo in nezakonitih prireditvah internetnih iger na srečo, po neodvisnem izvedeniškem mnenju v letu 2006, samo od športnih stav izgubili 2.086.654 EUR. Ob upoštevanju oportunitetne izgube pa sta obe fundaciji v letu 2006 zaradi neurejene regulative v Sloveniji skupaj prejeli najmanj 6.183.269 EUR manj sredstev iz koncesij od klasičnih iger na srečo, v letu 2007 za 971.480 EUR manj kot v letu 2006, brez upoštevanja oportunitetne izgube. Tako lahko v prihodnjih letih ob upoštevanju načrtovane rasti trga internetnih iger na srečo obe fundaciji pričakujeta še večjo izgubo koncesijskih sredstev.

S ciljem, da se v sedanjih težkih gospodarskih in finančnih razmerah (recesiji) prepreči odliv finančnih sredstev v tujino in druge negativne posledice nedovoljenega prirejanja iger na srečo, morajo pristojna ministrstva (Ministrstvo za finance, Ministrstvo za gospodarstvo, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Ministrstvo za šolstvo in šport) v tesnem sodelovanju z drugimi

deležniki (kot so Loterija Slovenije, Športna loterija, Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji, Fundacija za šport, Nacionalni svet invalidskih organizacij Slovenije) čim prej pripraviti razvojno strategijo prirejanja klasičnih iger na srečo v Republiki Sloveniji. V njej je potrebno opredeliti ohranitev sedanjega javnega namena koncesij iz iger na srečo in določiti stabilno razmerje pri razporejanju realiziranih sredstev iz odobrenih koncesij tako, da bo še vnaprej zagotovljena visoka participacija uporabnikov iz invalidskih, humanitarnih in športnih organizacij.

Državni svet poudarja, da naj se dolgoročni ukrepi zaradi preprečevanja prirejanja nezakonitih iger na srečo na področju Republike Slovenije regulirajo v novelaciji zakonodaje o igrah na srečo in na tej podlagi izvedenih predpisov, kar se po informacijah Ministrstva za finance že pripravlja.

Kratkoročni učinkoviti ukrepi naj zajemajo vsa prioriteta potrebna dejanja od Urada RS za nadzor prirejanja igre na srečo, tožilstva in drugih državnih organov, ker nezakonito prirejanje iger na srečo bistveno posega v krčenje finančnih sredstev za dobre namene (od klasičnih iger na srečo v korist Fundacije za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v RS (FIHO) in Fundacije za šport (FŠO)), poleg tega pa tudi ni pripadajočih vplačil v državni integralni proračun.

Nezadostna urejenost prirejanja internetnih iger na srečo sama po sebi izziva nezakonit vdor tujih prirediteljev in neodgovorno ravnanje tujih organizatorjev teh iger, ki s svojimi koncepti množice nizkih dobitkov povzročajo pri ljudeh nezaželeno odvisnost od iger na srečo, še posebej med mladimi prebivalci. Zato naj se odstranijo nerazumne prepreke za slovenske prireditelje iger in se jim ob dosledni kontroli omogoči pridobivanje zakonitih koncesij za prirejanje lastnih atraktivnih internetnih iger na odgovoren način.

Ministrstvo za finance naj v sodelovanju z vsemi deležniki na področju prirejanja iger na srečo v Republiki Sloveniji (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Ministrstvo za šolstvo in šport, Ministrstvo za gospodarstvo, Urad RS za nadzor prirejanja iger na srečo, Loterija Slovenije, Športna loterija, Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij, Fundacija za šport in Nacionalni svet invalidskih organizacij Slovenije) pripravi razvojno strategijo prirejanja klasičnih iger na srečo v Republiki Sloveniji, v kateri naj se opredeli ohranjanje sedanjega javnega namena koncesij iz iger na srečo in določi stabilno razmerje pri razporejanju realiziranih sredstev iz odobrenih koncesij, in sicer tako, da je še naprej zagotovljena visoka participacija uporabnikov iz invalidskih, humanitarnih in športnih organizacij.

Zaradi nezakonitega prirejanja in nenadzorovanega odliva sredstev iz dejavnosti internetnih iger na srečo v tujino, še posebej v času hude finančne krize, naj Ministrstvo za finance skupaj v soglasju z zgoraj navedenimi deležniki v čim krajšem možnem času pripravi osnutek novelacije zakona o igrah na srečo, in sicer še preden ga bo Vlada Republike Slovenije dala v javno razpravo in predložila v sprejem Državnemu zboru RS.

Državni svet
mag. Blaž Kavčič. l.r.
predsednik

Mnenje Državnega sveta o vzrokih gospodarske krize in potrebnih ukrepih

Državni svet Republike Slovenije je na 14. seji 11. 3. 2009 razpravljal o vzrokih gospodarske krize in potrebnih ukrepih ter na podlagi 67. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08), sprejel naslednje

M N E N J E :

Propad finančnega sektorja v ZDA, propadanje pomembnih bank v Evropi, de facto stečaj ali predstečajno stanje nekaterih nacionalnih gospodarstev (Islandija), so površinski izraz vrste globokih dolgoročnih neskladij na naslednjih ravneh:

1. na osebni ravni – kriza vrednot, prekomerna usmerjenost v potrošništvo, posebno v trošenje, preden je ustvarjen zaslužek;
2. na nacionalni ravni – prevelike razlike v bogastvu med posameznimi sloji prebivalstva, ob tem v Sloveniji nismo izkoristili priložnosti visoke gospodarske rasti, kot temelja za spremembo gospodarske strukture;
3. na globalni ravni:
 - a. prevelike razlike v bogastvu in življenjskih pogojih med nacionalnimi gospodarstvi,
 - b. odnos do okolja je poguben, ni kar slučajno tak, ampak ga generira neobvladljiva globalizacija,
 - c. politične in kapitalske elite manipulirajo z ljudmi, procesi, industrijami in celimi državami; z denarjem, ki ga razvite države namenjajo za oborožitveno industrijo in zmanipulirane vojne in tudi »vojno proti terorizmu«, bi zlahka spremenili svetovno tehnološko paradigmo v prid človeku in okolju prijazni industriji.

Izbruh globalne gospodarske krize jeseni 2008 predstavlja kulminacijo več desetletij delujočih trendov na različnih področjih. Površinsko je najbolj zaznaven na finančnem področju. ZDA so že leta 1971 podrle od leta 1944 delujoči brettonwoodski sistem urejanja mednarodnih finančnih in gospodarskih razmerij. Prekinile so vezavo dolarja na zlato in uspele vzpostaviti dolar kot svetovno rezervno valuto brez podlage v zlato. To je imelo mogočne pozitivne, a tudi negativne posledice. ZDA so nove razmere izkoriščale na vse bolj nevaren način, s črpanjem vse večjega obsega denarja in blaga s celega sveta v ZDA. Tipičen je trend upadanja produktivnosti ameriškega gospodarstva v realnem sektorju, povečevanje ameriškega zunanjetrgovinskega primanjkljaja, nastajanje virtualne finančne industrije, ki je prekinila stik s kategorijami realnega sektorja in kulminirala v finančnih proizvodih, ki so dobili lastnosti piramidalnih poslov ali vsaj značilnosti iger na srečo. Posli s finančnimi produkti ameriškega nepremičninskega trga imajo značilnosti z državnimi institucijami podprte mednarodne prevare.

Globina in obseg krize bo terjala temeljno redefinicijo družbenih razmerij – novo družbeno gospodarsko paradigmo.

Ustvarjanje "umetnega" stanja krize na vseh področjih življenja negativno vpliva na kvaliteto dela in življenja državljanov, zato bi bilo nujno potrebno objektivno medijsko in politično odzivanje na reševanje krize ter visoka stopnja informiranja javnosti o vseh ukrepih na ravni države. Tako bi preprečili padanje motivacije in zniževanje kvalitete dela zaposlenih in s tem povezane gospodarske rasti.

Za oblikovanje ukrepov na državni ravni za blažitev finančne in gospodarske krize je treba najprej poiskati vzroke za nastalo situacijo in še posebej izpostaviti krizo vrednostnega sistema, ki v ospredje postavlja materialne dobrine na račun kvalitete življenja.

Evropska unija mora ob soočanju z gospodarsko krizo s svojim delovanjem utemeljiti razloge za svoj obstoj in razvoj ali za svoj razkroj. Slovenija bi morala v odnosu do EU zastopati naslednja temeljna stališča:

1. EU si mora pri soočanju s krizo zastaviti skupne cilje in strategije, s katerimi naj bodo nacionalni cilji in strategije v soglasju in omogočiti inovativne pristope pri doseganju ciljev v posameznih članicah;
2. EU mora nastalo situacijo izkoristiti za okrepitev vloge evra kot svetovne rezervne valute;
3. ukrepi intervencij morajo biti v času krize dovoljeni s ciljem spodbuditi gospodarsko rast, pri čemer ukrepi ne bi smeli biti usmerjeni le v zagon industrije, ki naj bi zagotavljala delovna mesta, ampak je trenutna situacija priložnost za spremembo koncepta in usmerjenost k varovanju okolja, večji varnosti in energetski varčnosti prevoznih sredstev.
4. EU mora vzpostaviti institucionalno podlago za okrepitev industrijske proizvodnje v EU – ekonomski razlogi za selitev proizvodnje v manj razvite dele sveta so zgrajeni na napačnih osnovah, ker se izidejo le zaradi nezaračunavanja socialne in okoljske škode, ki jo povzročajo;
5. v EU je potrebno doseči ekonomsko privlačnost vlaganj v ekološke in energetske učinkovite proizvode, sisteme in procese.

Slovenija je v evropske gospodarske in finančne tokove vpeta do takšne mere, da bo težko uvajala ukrepe, ki bi na finančnem in gospodarskem področju drastično odstopali od zastavljenih evropskih okvirov reševanja krize. Toliko več pa lahko naredi na področju zmanjševanja negativnih socialnih posledic krize in zagotavljanja dolgoročne socialne varnosti zaposlenih.

Ukrepi za sproščanje kreditnega krča bodo uspešni zgolj v primeru, če bodo vanje vgrajeni varnostni mehanizmi, ki bodo preprečevali ponovitev situacije dajanja posojil podjetjem, ki niso strateško naravnana in ki kreditov zaradi svoje nekonkurenčnosti ne bodo mogla odplačati. Izvedena tranzicijska privatizacija v realnem sektorju vpliva na sedanjo krizo, saj so se podjetja financirala z zadolževanjem in bančnimi posojili, to pa se danes odraža v težavah finančnega in bančnega sektorja.

Država naj v podjetjih, v katerih ima lastniški delež, deluje kot strateški lastnik in s tem daje zgled za vgrajevanje principa odgovornosti do lastnine v vse oblike lastništva - tako privatnega kot državnega. Lastništvo nad kapitalom naj torej ne predstavlja zgolj ekonomske kategorije, ampak naj vključuje tudi elemente družbene oziroma socialne odgovornosti in odgovornosti do okolja (lastnina mora imeti tudi socialno in ekološko komponento).

Državni svet opozarja, da vprašanje gospodarjenja z državnimi deleži v gospodarstvu ostaja tudi 18 let obstoja slovenske države nerešeno. Državni svet je na to vprašanje večkrat opozarjal, nazadnje na posvetu 1. 7. 2008, ko je ugotovil, da je potrebno najti model gospodarjenja z državnimi deleži v gospodarstvu, ki bo omogočal strokovno, pregledno in gospodarno upravljanje z lastniškimi deleži države v gospodarstvu na način, ki ne bo več omogočal pomembnega vpliva strankarske politike na odločitve gospodarskih subjektov. V Državnem svetu je prevladalo stališče, da je potrebno računati na smiselnost dolgoročne prisotnosti državne lastnine v nekaterih gospodarskih subjektih, pri katerih odprodaja deleža ni gospodarsko smiselna ali ni skladna s slovenskimi nacionalnimi interesi.

Nacionalni interes je potrebno razumeti kot dolgoročno blaginjo in svobodo slovenskih državljanov. Tega pojma torej ne gre razumeti kot osnovo za podpiranje ene ali druge industrije oz. za podpiranje t.i. "svojih" v taki industriji, ampak je kriterij zgolj realno možen prispevek konkretne dejavnosti k uresničevanju nacionalnega interesa in ne odločanje za takšno ali drugačno vrsto gospodarske dejavnosti po tehnoloških, zgodovinskih ali emocionalnih preferencah. Državni svet vidi močno povezanost med modelom gospodarjenja z državnimi deleži v gospodarstvu in soočanjem z gospodarsko krizo. Pozdravlja izraženo namero Vlade, da uredi poseganje v gospodarstvo na pregleden in strokoven način z redefiniranjem vloge SID banke. Opozarja na pomen povezovanja gospodarske, finančne, socialne in okoljske politike.

Državni svet opozarja na nekatere primere prenosa kredita od lastnika podjetja na podjetje. Za banko ni pomembno, kdo ji povrne kredit, medtem ko je z davčnega vidika to prikrito bogatenje. Vlada bi morala zato pripraviti dopolnitve zakona o dohodnini in prenos posojil od lastnikov podjetij na podjetja (bonitete) obdavčiti tako kot ostale prihodke, DURS pa bi moral take transakcije nadzorovati.

Prvi ukrepi Vlade in načini poseganja v gospodarstvo so po oceni Državnega sveta nezadovoljivi. Konkretno:

- Ukrepi na finančnem področju so v resnici ohranili visoko stopnjo zaupanja prebivalstva v bančni sistem, niso pa do zdaj izboljšali likvidnosti realnega sektorja, ki se iz dneva v dan slabša.
- Ukrepi na področju trga dela so prej prispevali k večji togosti trga, kot njegovi prožnosti. Sistem subvencioniranja skrajšanega delovnega časa ne dosega želenih učinkov.
- Ukrepi s področja davkov so bili v velikem delu sprejeti že pred nastopom krize, so dobrodošli, vendar kaže, da bo njihov prispevek k ponovnemu gospodarskemu zagonu majhen.

Državni svet ocenjuje, da bi se naslednje ukrepanje Vlade moralo usmeriti v:

- V sedanji situaciji bi morali pospešiti gospodarsko rast z vlaganji v železniško in ostalo infrastrukturo, pri tem pa oblikovati mednarodna investicijska, izvedbena in operativna zaveznitva. Vsesplošna gradnja stanovanj ne more prinesiti zadovoljivih rezultatov, zato naj se da prednost izgradnji študentskih domov, domov za starejše ter najemnih stanovanj.
- Z vidika razvojne naravnosti ter možnosti izgube sredstev proračuna EU je treba še posebej izpostaviti pomembnost projekta izgradnje drugega tira na železniški progi med Divačo in Koperom v okviru petega čezevropskega železniškega koridorja skozi Slovenijo, saj je ključen za Luko Koper. Prav tako je treba pospešiti modernizacijo državnega cestnega omrežja na prioritetnih razvojnih oseh (3., 3a. in 4. razvojna os), ki bo slabše razvitim in prometno nedostopnim delom Slovenije omogočila razvojno priložnost in kakovostnejše okolje za ljudi na teh območjih.
- Investiranje v razvoj in raziskave je prava smer dela ukrepov, a le pod pogojem povsem jasnih poslovnih načrtov, od vlaganja, do pozitivnega finančnega toka konkretnih proizvodov in storitev na konkretnih trgih in s konkretnimi kupci.
- Operativna prioriteta Vlade naj bo zagotovitev likvidnosti poslovnih subjektov. Davčne olajšave na investicije in dobiček so predaletč od reševanja bistva problema. Bančni sistem bi moral dobiti konkretno spodbudo v smeri financiranja poslovnega procesa podjetij, kjer je osnovni problem podaljševanje plačilnih rokov za sicer še vedno perspektivne prodajne programe. Država naj zagotovi podjetjem neposredne garancije za obnovo obstoječe zadolžitve in s tem bančnemu sistemu sprostí potencial za financiranje razvojnih projektov. Pogodbe morajo biti tripartitne, kjer tako podjetja, kot banke sprejemajo določene zaveze do dajalca garancije.

- Priporočljivo bi bilo prestrukturiranje posameznih družbenih dejavnosti v smeri doseganja višje dodane vrednosti - primer: "izvažanje" zdravstvenih storitev na segmentih, kjer Slovenija dosega visoko konkurenčno prednost.
- Nujna je usmerjenost v pospeševanje postopkov za učinkovitejše črpanje evropskih sredstev, saj je zlasti na področju negospodarskih dejavnosti (zdravstvo, sociala) črpanje evropskih finančnih sredstev zaradi zapletenih postopkov nezadostno. Bistveni problem črpanja sredstev predstavlja tudi drobljenje velikih projektov na manjše, ki v zapletenem nacionalnem sistemu črpanja sredstev ne dosežejo svojega namena. Zlasti na področju operativnega programa, ki se financira iz Evropskega sklada za regionalni razvoj in Kohezijskega sklada, bi se lahko s prijavo t.i. velikih projektov na področju okolja in prometa izognili trenutnim zapletom na nacionalni ravni, saj v primeru, da skupni stroški teh projektov presegajo 25 milijonov EUR (okolje) oz. 50 milijonov EUR (promet), ob izpolnjevanju vseh ostalih pogojev, vse operacije v zvezi s projekti potrjuje neposredno Evropska komisija.
- Razvoj, proizvodnjo in uporabo proizvodov in sistemov s področja ekologije in obnovljivih virov energije je treba intenzivno spodbuditi, hkrati pa sistem pridobivanja sredstev evropskih strukturnih skladov in Kohezijskega sklada za financiranje projektov s tega področja poenostaviti in na ta način olajšati podjetjem dostop do evropskih sredstev. Veliko vlogo pri tem imajo lahko slovenski poslanci Evropskega parlamenta, ki naj odločno delujejo za ustrezno EU zakonodajo in zagotovitev sredstev, saj bo koristi od takih projektov imela cela Evropa. Poleg tega bi morali za gospodarske subjekte in javna podjetja poenotiti okoljske standarde kakovosti (za emisije), saj oboji onesnažujejo okolje z enako intenziteto.
- Spodbuditi je potrebno razvoj, proizvodnjo in uporabo proizvodov in sistemov s področja ekologije in obnovljivih virov energije. Tu velja oblikovati nacionalni lesni program: pospešiti koriščenje lesne mase, vendar samo do razumne meje, da preprečimo izropanje naših gozdov, in pospešiti razvoj uporabe lesa tako za nadaljnjo proizvodnjo kot za energetske potrebe, pri čemer se dovoli poraba samo manj kvalitetnega lesa, predvsem odpadnega. Poleg tega bi morali zakonsko urediti vprašanje vračanja pepela v naravni krogotok in preprečiti njegovo odlaganje na odlagališča.
- Pripraviti je treba analizo o potencialih Slovenije, ki v krizni situaciji predstavljajo priložnost in izziv za gospodarske subjekte (poleg lesa npr. tudi vodni viri).
- Pri proučevanju smiselnosti državnih dokapitalizacij v manj donosne delovno intenzivne proizvodnje velja uporabiti celovitejši cost-benefit pristop z upoštevanjem družbenih stroškov in psihosocialnih vidikov povečevanja števila brezposelnih.
- Posebno pozornost zasluži podpora industriji sestavnih delov za avtomobilsko industrijo. Tu velja izoblikovati in predlagati lastna stališča in v skladu s temi stališči podpreti ukrepe EU, a zahtevati njihovo usklajenost.
- Zakonodajo je potrebno dopolniti z ukrepi, ki bodo, podobno kot v drugih primerljivih evropskih državah, omogočali in spodbujali razvoj zadrug v kmetijstvu in drugih dejavnostih za reševanje gospodarskih in drugih potreb članov v razmerah finančne in gospodarske krize.
- Redefinirati je potrebno kmetijsko politiko v smeri spodbujanja sonaravnega kmetijstva in povečevanja uporabe bližje pridelanih pridelkov in bližje proizvedenih prehrabnih izdelkov ter urediti učinkovitejši nadzor nad uporabo fitofarmacevtskih izdelkov in nad kvaliteto hrane.
- Posebno pozornost je treba nameniti ureditvi cenovnih razmerij v prehranski verigi ter v večji meri upoštevati zadruge z lokalno pridelavo pri javnem naročanju.
- Čim prej je treba sprejeti Zakon o promociji, ki bo slovenskim pridelovalcem in predelovalcem zagotavljal dolgoročno in celovito promocijo slovenske hrane na domačem in tujih trgih.

- V kmetijski in gospodarski politiki je treba zaradi trajnostnega razvoja celovito pospeševati lokalno samooskrbo s skrajševanjem transportnih poti od primarne pridelave do potrošnika in tako zagotavljati sledljivost in zdravo ter kakovostno hrano za potrošnika.
- Preusmeritev na domače energente - tudi zaradi upadanja izvoznih naročil, kar bo povzročilo naraščanje negativnega salda tekočega računa. Prednostno se naj izvedejo projekti, ki prispevajo k energetske neodvisnosti, so manj obremenjujoči za okolje in prispevajo k boljšemu izkoristku pri proizvodnji energije (TEŠ VI, NEK II).

Večina predstavljenih ukrepov pomeni dodatne proračunske obremenitve, zato se logično postavlja vprašanje kako napajati te povečane izdatke. Nekatere možnosti so:

- zmanjševanje vojaškega proračuna in/ali reprogramiranje nabav uvožene vojaške opreme;
- varčevanje pri vseh manj potrebnih proračunskih izdatkih, zaradi finančnega prihranka in zaradi demonstracijskega efekta;
- izpad prihodkov zaradi zmanjšanih prispevkov je treba v čim večji meri nadomestiti s trošarinami pri dobrinah z nizko cenovno elastičnostjo povpraševanja;
- znižanje prispevnih stopenj naj bo, glede na opozorila o siromašenju pokojninske blagajne, formalna bodoča »potencialna« terjatev do podjetij;
- iskanje notranjih rezerv državnega in občinskih proračunov v okviru znižanja najvišjih plač direktorjev v javnem sektorju (omejiti z višino plače predsednika republike na državni ravni in z višino plače župana na občinski ravni) in racionalnega načrtovanja nakupa voznega parka in drugih investicij, ki niso nujno potrebne.

Ukrepi za reševanje krize naj tudi:

- ne bodo oblikovani v smeri nižanja življenjskega standarda najbolj ranljivih skupin prebivalstva, v smislu prelaganja bremen krize zgolj in samo na zaposlene (tako v gospodarstvu kot javnem sektorju);
- na nacionalni ravni ne presegajo zgolj parcialne namene nevtralizacije trenutnega kriznega stanja, ampak naj težijo h koreniti spremembi dosedanjega (za zahodne razvite države značilnega) izrazito neoliberalističnega modela upravljanja, ki zanemara družbeno in okoljevarstveno komponento lastništva;
- vključujejo tudi poostren nadzor nad pripravo in izvajanjem javnih razpisov, kjer je še veliko manevrskega prostora za doseganje prihrankov proračunskih sredstev;
- zajamejo tudi manjše ukrepe, kot je na primer uvedba strožjih predpisov na področju pobiranja davka od dodane vrednosti v panogah, kjer prihaja do visokih stopenj utaje davkov;
- pospešijo ureditev zakonodaje na področju plačilne nediscipline;
- določijo vlogo države v odnosu do gospodarskih subjektov z oblikovanjem pogojev, ki jim bodo omogočili nadaljnji razvoj v danih razmerah. Namesto, da se osredotočamo na delitev finančnih sredstev in povečanje potrošnje, bi morali dati večji poudarek ustvarjanju nove dodane vrednosti in učinkovitosti pobiranja davkov;
- pospešijo inovativne dejavnosti v proizvodni sferi;
- razmerje med varčevanjem in vlaganjem v pospešeno rast gospodarstva oziroma potrošnjo, saj samo varčevanje ne bo prineslo razvoja vseh vej gospodarstva in s tem varnosti delovnih mest.

Državni svet meni, da se bo morala vlada bolj pogumno lotiti oblikovanja in sprejemanja prihodnjih ukrepov. Samo lastni zgledi z varčevanjem niso dovolj, čeprav so prispevali k temu, da je postalo zavedanje o krizi vsesplošno, zaslediti pa je moč tudi večjo naklonjenost nekaterim

manj priljubljenim ukrepom. Prav tako meni, da je pravi čas za sprejem ukrepov, ki bodo sistemsko posegli na področja:

- trga dela – da bo bolj prožen, ob spoštovanju načel socialne države. Predlagamo, da se odpravi institut delovnega razmerja za določen čas, vendar pod pogojem, da se omogoči enostavnejše prilagajanje števila zaposlenih v podjetjih razmeram na trgu. Poenostaviti bo potrebno tudi prerazporejanje delovnega časa, preko politike aktivnega zaposlovanja pa zagotoviti, da se bo stimuliralo izobraževanje, ne pa nedelo;
- likvidnosti gospodarstva (predlog ukrepov je že naveden);
- javnega sektorja, v katerem se mora začeti proces, ki bo privedel do učinkovitejšega ekonomiziranja znotraj posameznih dejavnosti; ne pa, da se izpostavlja kot ključen problem višina plač;
- sistema javnih naročil, s ponovnim preverjanjem veljavne zakonodaje in spremembami, ki bodo omogočale racionalno izvedbo in enakopravno kandidiranje nacionalnim ponudnikom;
- infrastrukturnih storitev, kjer je potrebno preveriti vse sistemske ureditve, pri prenosih energentov, njihovi proizvodnji in prodaji, vključno s cenami komunalnih storitev in nadomestil za vsemogoče uporabe javnih dobrin (zemljišče, oglasne table, parkiranje...);
- povezavo med znanostjo oz. raziskavami in razvojem ter gospodarstvom je v Sloveniji že vsaj desetletje zelo šibka, zato bi bilo potrebno znanost vključiti v razvojne strategije Slovenije ne samo na deklarativni ravni, ampak na podlagi dolgoročnega strateškega partnerstva med sfero znanosti, gospodarstvom in državo. Prepotrebno zvišanje stopnje investiranja v raziskave in razvoj ter s tem izkazana podpora s finančnimi sredstvi podhranjeni sferi znanosti pa predstavlja predpogoj za kvalitetno sodelovanje.

Državni svet
mag. Blaž Kavčič. l.r.
predsednik

Sklepi Državnega sveta ob obravnavi stanja izvajanja državnih programov za izvajanje preventivnih, presejalnih programov za zgodnje odkrivanje raka na dojki (DORA), zgodnje odkrivanje predrakavih sprememb materničnega vratu (ZORA) ter zgodnjega odkrivanja predrakavih sprememb in raka na debelem črevesu in danki (SVIT)

Državni svet Republike Slovenije je na 14. seji 11. 3. 2009, na podlagi 67. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08), ob obravnavi stanja izvajanja državnih programov za izvajanje preventivnih, presejalnih programov za zgodnje odkrivanje raka na dojki (DORA), zgodnje odkrivanje predrakavih sprememb materničnega vratu (ZORA) ter zgodnjega odkrivanja predrakavih sprememb in raka na debelem črevesu in danki (SVIT), sprejel naslednje

S K L E P E :

1. Državni svet ugotavlja, da so že stekle nekatere aktivnosti za reševanje problematike izvajanja državnih programov za izvajanje preventivnih presejalnih programov za zgodnje odkrivanje raka (ZORA, DORA, SVIT).
2. Državni svet podpira prizadevanja za organiziranje izvajanja vseh treh državnih presejalnih programov v okviru ene točke koordinacije na nacionalni ravni.
3. Državni svet poziva, da je potrebno čim prej sprejeti Državni program obvladovanja raka v Sloveniji - DPOR in da je državne presejalne programe ZORA, DORA in SVIT potrebno razširiti na vso državo, kot to predvideva predlog DPOR.
4. Da bi v bodoče preprečili zastoje v izvajanju presejalnih programov, kot smo jim bili priča, Državni svet predlaga, naj obe instituciji, ki imata vlogo nadzora (Ministrstvo za zdravje in ZZS), učinkovito izvajata svojo nadzorno funkcijo.
5. Izvajalcem programov naj se omogoči takojšnji ustrežnejši način izplačevanja opravljenega dela in zagotavljanja ustrezne opreme, saj Državni svet ugotavlja, da sta to ena izmed glavnih razlogov za zaustavitve izvajanja programa DORA.
6. Državni svet podpira dodatne aktivnosti za promocijo državnih presejalnih programov in seznanjanje prebivalcev z njihovim namenom.

Obrazložitev:

ZORA je državni program za zgodnje odkrivanje predrakavih sprememb, njegovi nosilci pa so Ministrstvo za zdravje, Onkološki inštitut Ljubljana in Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Sedež programa je na Onkološkem inštitutu Ljubljana, kjer se na podlagi Registra organiziranega odkrivanja predrakavih sprememb materničnega vratu (Register ZORA) koordinira delovanje in določa odgovornost za izvajanje programa. V programu sodelujejo tudi druge ustanove in posamezniki - Ginekološka klinika, Centralni register prebivalstva, ginekologi v javnih zavodih ali zasebnih ambulantah, ki skrbijo za primarno reproduktivno zdravstveno varstvo žensk, ginekološki oddelki v bolnišnicah in citopatološki laboratoriji (v letu 2007 jih je od začetnih 19 v letu 1998 delovalo le še 10, saj se je izkazalo, da manjše število organizacijskih enot omogoča enotnejše delovanje, konsistentne rezultate preiskav predvsem pa kakovost in zanesljivost izvedenih preiskav). Predlog programa je Zdravstveni svet odobril že leta 1996, ko je Komisija za medicinsko etiko pri Ministrstvu za zdravje ocenila, da je program etično neoporečen.

Kot osnova za pošiljanje vabil na preventivne preglede služijo podatki posebnega centralnega informacijskega sistema na Onkološkem inštitutu v Ljubljani, imenovanega Register ZORA, ki je eden redkih registrov v Evropi, ki pokriva celo državo. V njem se zbirajo podatki o vseh izvidih brisov iz vseh slovenskih laboratorijev in izvidi patohistoloških preiskav, ki skupaj s podatki Centralnega registra prebivalstva omogočajo spremljanje stopnje pregledanosti in kakovosti presejalnih ter diagnostičnih postopkov. Prav povezava presejalnih programov z registrom raka po skandinavskem modelu namreč bistveno pripomore k veliki transparentnosti izvajanja programa, celovitemu spremljanju postopkov in s tem tudi k plačevanju storitev na podlagi dobrega informacijskega sistema.

Program ZORA po nekaterih začetnih ovirah deluje zelo učinkovito (incidenca raka na materničnem vratu se je v letih od 2003 do 2007 zmanjšala za 30 %), k njegovemu boljšemu delovanju pa je pripomoglo tudi sledenje evropskim smernicam, ki jih je Evropska zveza za boj proti raku materničnega vratu posredovala s peticijo Evropskemu parlamentu, Evropski komisiji in vladam evropskih držav. Evropska zveza namreč želi doseči, da države organizirajo kakovostne programe zgodnjega odkrivanja raka, ki naj bi iz presejalnih programov prešli v diagnostične, ob strokovnem usposabljanju, sistematičnem spremljanju in ocenjevanju rezultatov ter transparentnemu plačevanju vseh storitev.

Tudi državni program presejanja za raka dojk - DORA, ki se odvija pod okriljem Onkološkega inštituta in v sodelovanju z Ministrstvom za zdravje in Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije, je bil zastavljen na podlagi evropskih smernic in v osnovi zahteva vključevanje vseh obstoječih ambulant. Vpeljava programa DORA je bila že v osnovi zahtevnejša predvsem zaradi organizacijskih razlogov, saj obstoječi zdravstveni sistem ni omogočal enostavnega vključevanja presejalnega programa v delo ambulant.

Glavni problem zastojev pri izvajanju programa DORA trenutno predstavljata neustrezna opremljenost za delo in nezmožnost plačevanja strokovnjakov, zaposlenih na Onkološkem inštitutu na način, ki bi omogočal transparentnost in učinkovito izvajanje programa. Delo, ki ga strokovnjaki opravijo izven svojega delovnega časa, je namreč časovno omejeno in ne daje možnosti za sklepanje pogodb o delu za polni delovni čas. Edina možna rešitev bi bilo torej plačilo po podjemni pogodbi s svojim delodajalcem, za kar pa trenutno ni pravnih osnov. Pri tem je potrebno poudariti, da poznajo takšno prakso tudi v okviru EU.

Program SVIT je državni program presejanja in zgodnjega odkrivanja predrakavih sprememb in raka na debelem črevesu in danki. Deluje v okviru posebne enote preventive CINDI, s sedežem v Zdravstvenem domu Ljubljana, pod okriljem katere se sicer vodijo tudi razni drugi programi s področja preventive in promocije zdravja na državni ravni (preprečevanje srčno-žilnih bolezni ipd.). V osnutku programa, predstavljenega Zdravstvenemu svetu Ministrstva za zdravje, je bila sicer načrtovana predhodna izpeljava pilotskih projektov v dveh slovenskih regijah, vendar pa je bil decembra 2006 na željo Ministrstva za zdravje osnutek spremenjen in preoblikovan v državni program. Novembra 2007, ko je bila podpisana pogodba z Zdravstvenim domom Ljubljana, so lahko začeli načrtovalci programa uporabljati finančna sredstva, ki so jim bila sicer na podlagi splošnega dogovora dodeljena že julija 2007. V letu 2007 so bila s strani ZZS dodeljena CINDI Slovenija le razvojna sredstva za program. Sredstva je tako CINDI porabil za vzpostavitev strukture programa, vzpostavitev Centra Svit, centralnega laboratorija programa Svit in vse potrebne infrastrukture za izvajanje programa, definiranje strokovnih osnov in standardov kakovosti programa ter razvoj informacijskega sistema ter izobraževanje stroke. Ti postopki so bili zaključeni do junija 2008, vendar kljub temu takrat program še ni zaživel na nacionalni ravni, saj se je zaradi vmesnih zapletov postopek javnega naročanja za nadaljnje upravljanje informacijskega sistema programa Svit zavlekel do decembra 2008.

V vmesnem času je bil zato kot del priprav na zagon programa izveden pilotski projekt, v okviru katerega je bilo v obdobju od julija do septembra 2008 na presejalne teste vabljenih 9000 oseb, starih od 65 do 69 let. V program Svit bodo sicer vabljeni moški in ženske od 50-69 let vsaki dve leti. Odzivnost v pilotni fazi izvajanja programa Svit je bila 42 %, ob ponovnem vabljenju tistih, ki se vabilu niso odzvali, pa bi bila predvidoma vsaj 55 %-na.

Državni svet ugotavlja, da je rak na debelem črevesu in danki v Sloveniji velik javno-zdravstveni problem, kar je razvidno iz velike pojavnosti bolezni in velike umrljivosti ter slabšega preživetja bolnikov v primerjavi z državami EU. Rak na debelem črevesu in danki je sicer ozdravljiva

bolezen, vendar le, če ga odkrijemo in zdravimo v zgodnji razvojni stopnji. Z uvedbo organiziranega presejanja bi lahko zmanjšali njegovo pojavnost za vsaj 25-30 % ter umrljivost za 15-33 %, prav tako pa bi z uspešnim izvajanjem programa znatno znižali stroške zdravljenja na letni ravni - po oceni vsaj za 50 % (s trenutno predvidenih 45 milijonov EUR na 20 milijonov EUR). Kljub zapletom naj bi po zadnjih zagotovilih program začeli izvajati marca 2009 in nato v dveh letih na presejalne teste povabili 540.000 moških in žensk v starosti od 50-69 let.

Preventivni programi zgodnjega odkrivanja predrakavih sprememb in raka v osnovi delujejo na podlagi načel preventive in morajo za uspešno delovanje po mnenju Onkološkega inštituta biti ločeni od rednega programa dela, v katerega pa se v fazi kurative na podlagi učinkovito opravljenega dela presejalnih programov posredno prenaša visoka stopnja kvalitete dela.

Obravnava rakavih obolenj je specifična, zato se jih pri organizaciji njihove izvedbe naj ne bi združevalo s programi preprečevanja ostalih kroničnih bolezni. Kljub temu Državni svet ugotavlja, da je v zadnjem desetletju možno zaznati v okviru zdravstvenega varstva premik od izrazito kurativnih pristopov zdravljenja k preventivnim, za kar pa bi bilo potrebno zagotoviti ustrezno organiziranost in izostren nadzor nad izvajanjem posameznih programov ter postopno sprejemanje preventivne dejavnosti kot dela sistema zdravstvenega varstva. Morebitna koordinacija presejalnih programov z ene točke bi torej omogočila večjo učinkovitost izvajanja preventivnih programov, transparentnost, predvsem pa bi zagotovila osnovo za dobro organizacijo dela in kakovostne rezultate.

Državni svet ugotavlja, da se nevladne organizacije oziroma društva kot sta Europa Donna in Evropacolon zavzemajo predvsem za kvalitetno izvedbo presejalnih programov s strani ustrezno usposobljenih strokovnjakov in pod okriljem učinkovito organiziranih institucij, tudi v fazi kurative. Predstavnica društva Evropacolon je še posebej izpostavila prenizko stopnjo obveščenosti prebivalstva o preventivnem programu SVIT, za katerega delovanje se kot društvo zelo zavzemajo.

Bistvenega pomena je tudi zagotavljanje razširjenosti programov na celotno Slovenijo, hitrejša izvedba programov (DORA in SVIT), ki trenutno doživljata zastoje in omogočanje večjega vpliva civilne družbe na organizacijo teh programov. Medtem, ko je program ZORA, gledano primerjalno z ostalimi evropskimi državami, vzorno organiziran in izpeljan, se z odlašanjem s programom DORA po oceni društva Europa Donna izpušča možnost rešiti življenje vsaj 100 ženskam na leto.

Predstavniki Ministrstva za zdravje so izrazili visoko stopnjo zavedanja glede problema neplačevanja opravljenega dela strokovnjakov na področju izvajanja presejalnih programov. Na ministrstvu naj bi zato že pripravili osnutek uredbe, ki bo omogočila plačilo dodatnega dela strokovnjakov na podlagi sklepanja podjemnih pogodb in ki naj bi predvidoma stopila v veljavo v roku 14 dni. Prav tako so poudarili zavzemanje za hiter dostop do kakovostne zdravstvene oskrbe za vsakega posameznika, pri čemer je nujno vzpostaviti zadostne pogoje za začetek ali nadaljevanje presejalnih programov (DORA, SVIT), ki trenutno zaradi organizacijskih težav ne dosegajo želenih rezultatov. Tudi problematika obveščanja in ozaveščanja približno 50-ih odstotkov ljudi, ki jih poziv na presejalne programe ne doseže ali pa se nanj ne odzovejo, je potrebno rešiti. V tem primeru se mora aktivirati terenska (patronažna) služba. Ljudje namreč morajo vedeti, da možnost preventivnega pregleda že obstaja, četudi se trenutno vsi programi še ne izvajajo na podlagi evropskih smernic. Presejalni programi so namreč kljub nekaterim trenutnim organizacijskim težavam v svoji zasnovi s strokovnega vidika, po besedah predstavnikov ministrstva, pripravljeni na vrhunskem nivoju in primerljivi z dobrimi praksami v tujini.

Ministrstvo vidi v mreži sodelavcev na Inštitutu za varovanje zdravja priložnost za bolj aktivno obveščanje tistih, ki se na pozive ne odzivajo, predvsem preko intenzivnejših promocij. Hkrati so poudarili željo po aktivnem sodelovanju nevladnih organizacij pri dodatni promociji programov, saj le-te lahko ustvarijo bolj pristen odnos s ciljnim skupinami prebivalstva.

Med glavnimi ovirami za udeležbo na preventivnih pregledih ministrstvo navaja predvsem preveliko oddaljenost velikega števila starejših ljudi od mestnih središč pri tem pa poudarjajo, da je potrebno zagotoviti dostop do storitev preventivnega zdravstva čim širšemu krogu ciljnih skupin prebivalstva. Ministrstvo ima tako v načrtu v letošnjem letu financirati nakupe še treh dodatnih mamografov (dveh premičnih in enega nepremičnega v Mariboru).

Državni svet pri tem poudarja, da je bil v lanskem letu na podlagi sodelovanja številnih strokovnjakov iz Slovenije in tujine že predstavljen predlog Državnega programa obvladovanja raka v Sloveniji - DPOR, ki predvideva širitev državnih presejalnih programov ZORA, DORA in SVIT na vso državo. Predlog programa bi po mnenju Državnega sveta moral biti sprejet čim prej, saj bi zagotovil celovit pristop k urejanju področja.

Državni svet ugotavlja, da se poleg uspešne izvedbe programov v zvezi s to tematiko odpirajo tudi vprašanja splošnega življenjskega sloga prebivalcev Slovenije, saj pomembna vzroka za nastanek raka na danki in debelem črevesu predstavljata tudi nepravilna prehrana in premalo gibanja. Tudi ozaveščanje ljudi o pomenu preventivnih pregledov bi se moralo intenzivirati, s čimer bi se preseglo odpor ljudi proti tovrstnim posegom v telo, ki so še posebej pri pregledih debelega črevesa in danke v primerjavi s pregledom dojk in materničnega vratu za človeka dosti bolj neprijetni in tudi zahtevni.

Državni svet Ministrstvu za zdravje predlaga intenziviranje stopnje nadzora nad organizacijo in izvajanjem presejalnih programov, saj, kot kaže, do težav z uvajanjem in izvedbo programov prihaja prav zaradi neustrezne organizacije in upravljanja programov, kar je tudi sicer dokaj pogosta slabost slovenskega sistema zdravstvenega varstva.

Državni svet
mag. Blaž Kavčič. l.r.
predsednik

Sklepi Državnega sveta ob obravnavi peticije "Plinski terminal v Kopru in Tržaškem zalivu? Ne, hvala!"

Državni svet Republike Slovenije je na 14. seji 11. 3. 2009, na podlagi 67. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08) ob obravnavi peticije "Plinski terminal v Kopru in Tržaškem zalivu? Ne, hvala!", sprejel naslednje

S K L E P E :

1. Državni svet podpira peticijo "Plinski terminal v Kopru in Tržaškem zalivu? Ne, hvala!", ki jo je na Državni svet naslovila Koalicija nevladnih organizacij in posameznikov proti gradnji plinskega terminala v Kopru in kjerkoli v Sloveniji.

2. Državni svet poziva Vlado, da upošteva sklepe Državnega sveta z dne 19. 9. 2007, ki jih je sprejel ob obravnavi zaključkov posveta "Plinski terminali v Tržaškem zalivu: da ali ne?" in prejšnje Vlade, ki je načrtovanju plinskih terminalov v Tržaškem zalivu uradno nasprotovala

3. Državni svet poziva Vlado in pristojna ministrstva, da takoj prekinejo z vsemi aktivnostmi za postavitve plinskih terminalov, ki niso v skladu s Strategijo prostorskega razvoja Slovenije in zakonodajo s področja varstva okolja ter ostalimi mednarodnimi in evropskimi dokumenti.

4. Državni svet predlaga Vladi, da pristopi k celostni obravnavi energetske oskrbe Slovenije s poudarkom na povečanju pridobivanja energije iz obnovljivih virov energije, tudi v luči zasledovanja ciljev sprejetega energetske-podnebnega paketa Evropske unije.

Državni svet
mag. Blaž Kavčič. l.r.
predsednik

Sklep Državnega sveta o imenovanju v odbor za evropsko leto 2010

Državni svet Republike Slovenije je na 14. seji 11. 3. 2009, na podlagi 67. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08), sprejel naslednji

S K L E P :

V odbor za evropsko leto 2010 se imenujeta:

1. Kot član odbora: državni svetnik Boris Šuštaršič, predstavnik socialnega varstva v Državnem svetu Republike Slovenije in predsednik Komisije Državnega sveta za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide.
2. Kot nadomestni član odbora: državni svetnik Peter Požun, predstavnik za področje zdravstva v Državnem svetu Republike Slovenije in podpredsednik Komisije Državnega sveta za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide.

Državni svet
mag. Blaž Kavčič. l.r.
predsednik

Sklepi Državnega sveta podlagi posveta *Sistemske spremembe na področju institucionalnega varstva starejših v Sloveniji*

Državni svet Republike Slovenije je na 15. seji 22. 4. 2009, na podlagi 29. in 67. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08) ter na podlagi posveta *Sistemske spremembe na področju institucionalnega varstva starejših v Sloveniji*, sprejel naslednje

S K L E P E :

Državni svet je 23. oktobra 2008 v sodelovanju s Skupnostjo socialnih zavodov Slovenije, organiziral posvet z naslovom *Sistemske spremembe na področju institucionalnega varstva starejših v Sloveniji*, na katerem so s svojimi referati sodelovali člani Državnega sveta Republike Slovenije, predstavniki Skupnosti socialnih zavodov Slovenije, predstavnik Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, predstavnica Varuha človekovih pravic Republike Slovenije, predstavnik Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, predstavnik Računskega sodišča Slovenije, predsednica Zveze društev upokojencev Slovenije, predsednica Zbornice zdravstvene in babiške nege Slovenije – Zveze strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije ter predstavniki izvajalcev in uporabnikov institucionalnega varstva v Sloveniji.

Državni svet ugotavlja, da je področje institucionalnega varstva in varstva na domu starejših deklarativno zelo dobro urejeno v strateških dokumentih: Evropski socialni listini, Zeleni knjigi Sveta EU iz leta 2005 "Odziv na demografske spremembe: nova solidarnost med generacijami", Strategiji varstva starejših do leta 2010 in Resoluciji o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006 – 2010. Družbeno in socialno varstvo invalidov pa je urejeno v Zakonu o ratifikaciji Konvencije o pravicah invalidov, Nacionalnem akcijskem programu za invalide 2007 – 2013, Evropskem akcijskem načrtu o invalidnosti (COM/2003/0650 final), ki zajema obdobje 2004 - 2010 in Akcijskem načrtu Sveta Evrope za invalide 2006-2015, ki zagotavlja pravice za polno sodelovanje invalidov v družbi, za večjo kakovost življenja in zagotavljanje boljših delovnih pogojev invalidov v Evropi.

Našteti dokumenti zavezujejo Vlado Republike Slovenije in pristojna ministrstva, da določila iz teh dokumentov implementirajo v praksi in poskrbijo za varno in kakovostno staranje prebivalstva in za izenačene možnosti invalidov pri vključevanju v aktivno delovanje v družbi in enakopravno vključevanje v socialnovarstvene programe. Določila naštetih dokumentov so se v Republiki Sloveniji v določeni meri že realizirala, vendar je potrebno opozoriti na naslednje pomanjkljivosti.

Po mnenju Državnega sveta bi bilo potrebno izpeljati vse aktivnosti iz Resolucije o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006 – 2010, ker daje zadostno podlago za razvoj domov za starejše in razvoj posebnih socialnovarstvenih zavodov saj vsebuje opredelitve, kako naj se zagotavlja posameznikom v povezavi z drugimi osebami v družinskem, delovnem in bivalnem okolju ustvarjalno sodelovanje. Zagotavlja uresničevanje razvojnih možnosti tako, da posamezniki s svojo dejavnostjo lahko dosegajo tako raven kakovosti življenja, ki bo primerljiva z drugimi v okolju in bo ustrezala merilom človeškega dostojanstva.

Državni svet nadalje ugotavlja, da bi se z doslednim izvajanjem navedene Resolucije realizirali tudi načrtovani cilji in zastavljene strategije za uspešnejše in učinkovitejše delovanje ter poslovanje socialnovarstvenih organizacij, zato predlaga Vladi Republike Slovenije in Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve, da:

- izvedeta postopni prenos izvajalske funkcije z države na druge subjekte pod opredeljenimi pogoji tako, da bodo novi subjekti prispevali k nadaljnjemu razvoju, večji kakovosti in širitvi mreže, z možnostjo pridobitve investicijskega kapitala ob ohranitvi premoženja v lasti države. S prenosom izvajalske funkcije na druge subjekte (občine, zasebniki in drugi) bi se izboljšal dostop do socialnovarstvenih storitev in programov;
- pristopita k realizaciji Nacionalnega programa socialnega varstva 2006-2010 in na podlagi meril vzpostavita javno mrežo socialnovarstvenih storitev in programov, ki bo na voljo posameznikom in družinam, kadar se znajdejo v socialnih stiskah ali materialnih težavah. Izvajalci pa naj na podlagi opredeljenih meril organizirajo storitve in programe za preprečevanje socialne izključenosti ranljivih skupin prebivalstva;
- naj se izboljša kakovost storitev in programov ter poveča učinkovitost subjektov z aktivnejšim vključevanjem uporabnikov pri izbiri načrtovane storitve;
- naj se delovanje sistema socialnega varstva organizira tako, da bodo imeli uporabniki večji vpliv na oblikovanje storitev in programov ter na načrtovanje in ocenjevanje posameznih procesov pri spodbujanju razvoja kakovosti, učinkovitosti in inovativnosti (npr. uvedba sistema ocenjevanja kakovosti, uvedba inovativnih programov z namenom izboljšanja kakovosti in učinkovitosti obstoječih storitev in programov ali novih programov, uvedba sodobnejših konceptov in večje prilagojenosti dejanskim potrebam uporabnikov);
- naj se okrepi strokovna avtonomija, upravljavska samostojnost in racionalno poslovanje socialnovarstvenih organizacij, ob nadzoru upravnih odborov ali nadzornih svetov ter drugih pristojnih nadzornih organov na področju socialnega varstva in zdravstva.

Državni svet podpira takojšnjo statusno preoblikovanje socialnovarstvenih zavodov v sodobnejše neprofitne organizacije (zavod, družba z omejeno odgovornostjo, itd.) na podlagi Zakona o zavodih in Zakona o javno-zasebnem partnerstvu tako, da bodo v upravljanje vključeni predstavniki vseh zainteresiranih posameznikov, skupin in organizacij (stanovalci, zaposleni, nevladne organizacije oz. civilna združenja, strokovnjaki in ustanovitelji). Menedžment pa naj ima večjo avtonomijo in odgovornost pri načrtovanju, organiziranju, izvajanju in nadziranju poslovanja.

Državni svet meni, da bi se z organizacijskim preoblikovanjem zavodov hitreje reševalo številne probleme s področja institucionalnega varstva starejših in zagotovilo osebam, ki čakajo na sprejem v domove, ustrezno oskrbo. Hitreje bi se reševali tudi številni problemi v socialnovarstvenih organizacijah, kot na primer problematika nizkih povprečnih cen osnovne oskrbe, možnost uporabe primernih sanitetnih in ortopedskih pripomočkov, problematika odvoza inkontinentnih pripomočkov itd., saj finančna sredstva, ki jih dobijo te organizacije, ne zadoščajo za kvalitetno socialno in zdravstveno oskrbo.

Čim prej je potrebno razrešiti vprašanje investicij, posodobitve in vzdrževanja socialnovarstvenih zgradb in drugih tehničnih sredstev, saj je večletno zaostajanje investicijske dejavnosti pri obstoječih izvajalcih v državni lasti povzročilo veliko zastarelost tako na stavbah kot na tehničnih pripomočkih. Kapacitete domskega varstva za starejše je potrebno širiti in modernizirati ter poskrbeti, da bodo novogradnje in adaptacije obstoječih sledile sodobnemu modelu gospodinjstev skupin tako po arhitekturni kot programski zasnovi. S tem bi zagotovili kvalitetnejše varstvo starejšim, zlasti dementnim ali drugače prizadetim osebam. Pri normiranju funkcioniranja domov za starejše in nadzora nad njimi je potrebno stremeti za ravnotežjem med materialno oskrbo in kakovostnimi medčloveškimi odnosi.

Domove za starejše je potrebno graditi tudi v območjih, ki so že sicer namenjena stanovanjski in mešani gradnji, jih bolj odpreti navzven, da starejši ne izgubijo socialnega stika s svojo okolico. Neuravnotežen razvoj mreže izvajalcev je pripeljal v situacijo, ko se na nekaterih območjih države soočamo že s presežki kapacitet, na drugih področjih, predvsem v prestolnici in okolici, pa se soočamo z naraščajočim številom čakajočih in vedno daljšimi čakalnimi dobami.

Državni svet predlaga, da se pristopi k ustanavljanju t. i. negovalnih oddelkov v vseh regijskih bolnišnicah ter zagotavljanju ustrezne rehabilitacije po različnih boleznih in poškodbah v bolnišnicah, rehabilitacijskih centrih, zdravstvenih domovih in v socialnovarstvenih organizacijah. Prav tako je potrebno starejšim osebam omogočiti izvajanje fizioterapije in delovne terapije na domu. Pomembno je ohranjanje pravic do zdravstvenih storitev in njihovo postopno širitev, skladno z novimi medicinskimi spoznanji in tehnologijo, širjenje pravic zdravljenja in zdravstvene nege na domu, storitev paliativne oskrbe in storitev za dolgotrajno oskrbo.

Pri sami gradnji domov za starejše je potrebno načrtovati prostore za medsebojno druženje, s tem, da se stanovalcem zagotoviti čim večjo zasebnost in individualnost v sobah (enoposteljne sobe, garsonjere). Nadalje je potrebno pri gradnjah in adaptacijah upoštevati Standardna pravila Združenih narodov za izenačevanje možnosti invalidov in gradnjo izpeljati tako, da ne bo komunikacijskih ovir in da bodo imeli invalidi dostop do vseh prostorov v domu (bivalne sobe, WC, kopalnice, jedilnice, dostop do zunanjih sprehajalnih poti, balkonov in drugih prostorov, kjer se odvijajo domske aktivnosti).

Poleg uveljavljenih oblik institucionalnega varstva je treba skrbeti tudi za razvoj mreže izvajalcev oskrbe starejših oseb v družini in oskrbovanih stanovanjih ter drugih oblikah samostojnega bivanja. Državni svet podpira prizadevanja, da starejše osebe čim dlje ostanejo v svojem domačem okolju, ob ustreznih pomoči ne le družinskih članov, ampak tudi ob podpori in pomoči države in lokalne skupnosti, ki morata zagotavljati dostopnost do različnih oblik pomoči in storitev, npr. pomoči na domu, pomoči na daljavo, dejavnosti dnevnih centrov, pravici do družinskega pomočnika, pomoči osebam, ki živijo v oskrbovanih stanovanjih, različnih socialno varstvenih programih osebne asistencije za invalide ipd.

Še posebej se Državni svet zavzema, da se zagotovijo enake možnosti starejši populaciji invalidov in pri tem razvijajo take oblike socialno varstvenih storitev (pomoč na domu, osebna asistenca pri vsakodnevnih opravilih), da bi se čim kasneje odločili za institucionalne oblike socialnega varstva. Staranje invalidov, zlasti tistih, ki so odvisni od značilnih oblik podpore zaradi narave svoje okvare ali bolezni, t.j. invalidnosti, ustvarja izrazito nov izziv za vse države po Evropi. Tudi pri invalidih se podaljšuje življenjska doba in ko postanejo starejši, nadaljujejo s svojim stilom življenja, ki pri različnih vrstah invalidov opravičuje družbeno organiziranje podpore za posameznike in njihove družine. Hude težave nastanejo tudi v primerih, ko so glavni oskrbniki ostareli starši ali zakonski partnerji. Enako hude težave pa so tudi v primerih, ko poročeni otroci v svojih najbolj produktivnih letih skrbijo za svoje ostarele starše, ki so že odvisni od stalne fizične pomoči.

To je nekaj zelo razvidnih razlogov, zaradi katerih so neizogibni novi ukrepi socialne politike ob sodelovanju praktično vseh drugih družbenih akterjev. Aktualna problematika v zvezi z bivalnimi razmerami starejših oseb in invalidov prvenstveno izhaja iz tega, da je večina stanovanj v naši državi po površini premajhnih ali pa v hišah, ki so sicer dovolj prostorne, ni pa omogočeno gibanje z dvigali. Prav tako so prostori za sanitarije (predvsem kopalnice, stranišča) preozki in z invalidskimi vozički praviloma nedostopni. V urbanem okolju so številne stanovanjske zgradbe slabo dostopne s preozkimi stopnišči in dvigali. Upoštevanje gradbenih normativov za odpravljanje gibalnih ovir predstavlja dosti cenejšo gradnjo, kot pa so stroški, ki nastanejo pri

odstranjevanju teh ovir z adaptacijami, ki večinoma sploh niso izvedljive. Specializiranih institucij za bivanje starejših invalidov ni zadosti, le za določen krog slepih, gluhih in duševno prizadetih je v neki meri poskrbljeno, medtem ko so vsi ostali upravičeni starejši invalidi izpostavljeni zasilnim rešitvam ali pa ostajajo v nemogočih razmerah. Kako je področje bivanja starejših invalidov odrinjeno na rob družbe, najbolje dokazuje publikacija "Invalidi, starejši in druge osebe s posebnimi potrebami v Sloveniji", ki jo je izdal Statistični urad Republike Slovenije, decembra 2007, v kateri ni niti enega podatka, ki bi statistično izkazoval, kako bivajo starejši invalidi, ko postanejo vezani na dom starejših občanov ali na drugi posebni socialno varstveni zavod.

Državni svet meni, da se bo z uvedbo posebnega zavarovanja za dolgotrajno oskrbo povečala socialna varnost in kakovost življenja starejšim osebam, zato pričakuje od Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve in Vlade Republike Slovenije, da bosta predlog Zakona o dolgotrajni oskrbi in zavarovanju za dolgotrajno oskrbo uskladila z zainteresiranimi skupinami uporabnikov, izvajalcev in financerjev ter vložila v letošnjem letu v zakonodajni postopek, kot je to zagotovila Vlada Republike Slovenije s svojim pismom št. 00202-14/2008/6 z dne 29. 1. 2009.

Državni svet
mag. Blaž Kavčič. l.r.
predsednik

Sklepi Državnega sveta podlagi posveta *Ženske in zdravje*

Državni svet Republike Slovenije je na 15. seji 22. 4. 2009, na podlagi 29. in 67. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08) ter na podlagi posveta *Ženske in zdravje*, sprejel naslednje

S K L E P E :

Državni svet je na Mednarodni dan boja proti nasilju nad ženskami 25. novembra 2008, na pobudo Zveze društev Slovenska zveza za zdravje, soorganiziral posvet z naslovom *Ženske in zdravje*.

Cilj posveta je bil opozoriti na čedalje večjo stopnjo prepoznavanja pomembnosti varovanja zdravja žensk v družbi. Ne gre le za pomembno področje reproduktivnega zdravja, od katerega je posredno ali neposredno odvisna rodnost neke populacije, pač pa je od zdravja žensk odvisna tudi kakovost opravljanja še vseh ostalih družbenih vlog moderne ženske. Znano je, da ženske dosegajo višjo starost od moških, pogosteje iščejo pomoč in na splošno bolj skrbijo za svoje zdravje. Žal so ženske pogosteje izpostavljene domačemu nasilju in nasilju na delovnem mestu in so za svoje delo manj plačane.

S strani Državnega sveta sta kot referenta na posvetu aktivno sodelovala državna svetnica Lidija Jerkič in državni svetnik Peter Požun.

Na podlagi referatov in razprave na posvetu so bili oblikovani naslednji zaključki:

I.

Zaradi različnih vzorcev bolezni, različnih bioloških značilnosti, reproduktivnih funkcij in različnega načina življenja, je nujno potrebna ločena obravnava in spremljanje zdravja žensk in moških.

Ženske veliko bolj pogosto odhajajo v bolniški stalež zaradi bolezni kosti, mišic in vezivnega tkiva. Zanje značilne bolezni so tudi osteoporoza, bolezni srca in ožilja in bolezni, povezane z reproduktivnim zdravjem. Vprašanja rodnosti in splavnosti, zlasti maternalna umrljivost pa so najpomembnejši kazalniki uspešnosti delovanja zdravstvenega varstva.

Tudi zaradi čedalje večjih pritiskov na podaljševanje delovne dobe, zaostrovanja pogojev za upokojevanje za ženske ter zaradi pojava visoke stopnje koriščenja bolniškega staleža pri ženskah in odsotnosti nosečih žensk z dela (zaradi stresnega delovnega okolja), mora skrb za zdravje na delovnem mestu, zagotavljanje zdravega delovnega okolja in prilagajanje procesov dela zmožnostim delavk postati osrednje vodilo za prihodnost.

V Republiki Sloveniji naj zato resolucije in nacionalni programi zdravstvenega in socialnega varstva upoštevajo posebnosti varovanja zdravja žensk in tudi na izvedbeni ravni omogočajo:

1. Zdravo in kakovostno življenje.

Preventiva in ohranjanje zdravega življenjskega sloga v vseh življenjskih obdobjih sta pomembna člena v verigi zdravega in kakovostnega življenja. Kljub temu, da ženske manj kadijo in se bolj zdravo prehranjujejo kot moški, so podatki o visokem odstotku gibalno športno nedejavnih žensk, ki je kar za 20 odstotnih točk višji od odstotka moških, zaskrbljujoči. Ženske ob vseh družinskih in delovnih obveznostih očitno ne morejo najti časa za povečano skrb zase, za zdravje in dobro počutje.

Med dejavnike nezdravega načina življenja, ki vplivajo na zdravje žensk, sodi tudi kajenje, katerega posledice pogosto rezultirajo v izgubi las, bolezni oči, gubanju kože, izgubi sluha, kožnem raku, propadanju zob in obzobnega tkiva, težavah pri reproduktivnem zdravju, vnetju arterij, ven in živcev na nogah, osteoporozi, kroničnem bronhitisu in v najhujših primerih v raku pljuč, obolenjih srca, raku na prsih, raku maternice in splavu.

Ustrezno svetovanje, dodatno izobraževanje in ozaveščanje celotne družbe o večplastni vlogi žensk v družbi in njihovih specifičnih potrebah bi pripomoglo k izboljšanju kvalitete življenja žensk.

2. Spolno in reproduktivno zdravje, omogočeno uresničevanje spolnih in reproduktivnih pravic in kakovostno materinstvo.

Spolne in reproduktivne pravice so postale sestavni del osnovnih človekovih pravic v sredini 90-ih let prejšnjega stoletja. Pomembna zaveza za spoštovanje teh pravic je bila leta 1995 objavljena Listina spolnih in reproduktivnih pravic. Strokovnjaki Svetovne zdravstvene organizacije opozarjajo, da se človekove pravice kršijo tako v najmanj kot tudi v najbolj razvitih državah. Tudi v Sloveniji, ki velja za demokratično in razvito državo, se te vrste kršitev človekovih pravic še vedno pojavljajo, kar je nesprejemljivo.

Poleg kršitve pravice do osebne svobode in varnosti, do enakosti, zasebnosti, svobodne misli, informiranosti in izobrazbe, rojstva otrok, zdravstvenega varstva in vzgoje, je najbolj očitna in skrb vzbujajoča kršitev pravice do življenja, saj vsako leto v Sloveniji še vedno umre ena ali več žensk zaradi nosečnosti in poroda. Maternalna umrljivost je tako v zadnjem desetletju ponovno med najvišjimi v Evropi (povprečno 10 smrti na 100.000 živorojenih otrok).

Tudi področje zdravljenja neplodnosti in postopkov zunajtelesne oploditve ostaja nerešeno. Problemi se pojavljajo v povezavi z dolgimi čakalnimi vrstami, prav tako dolгим čakanjem na darovano spolno celico, neustreznim varovanjem osebnih podatkov in omejeno možnostjo splošne anestezije za pacientko pri punkciji jajčnih celic, ki je zelo boleč postopek (to možnost zagotavlja v Sloveniji le eden od treh centrov, ki se ukvarjajo s postopkom zunajtelesne oploditve).

3. Varovanje zdravja na delovnem mestu.

Ženske v delovnem okolju v veliko manjši meri kot moški zasedajo vodilne položaje, kar ženske postavlja med bolj ranljive za negativne organizacijske vplive, med drugim tudi za t.i. mobing na delovnem mestu. Rezultati prve nacionalne raziskave o trpinčenju na delovnem mestu namreč kažejo, da ženske pogosteje (62,8 %) doživljajo trpinčenje na delovnem mestu kot moški. Tudi zdravstvene posledice trpinčenja so pri ženskah bolj izrazite in hujše kot pri moških.

Zakonodajni okvir varovanja zdravja žensk (poleg Zakona o delovnih razmerjih, k zakonodajni ureditvi zavezujejo mednarodni standardi, konvencije - o varstvu materinstva in direktive - o nočnem delu žensk v industriji, o varstvu nosečih žensk) je ozek, njegovo izvajanje v praksi pa zelo skopo. Širše skrbi za zdravje žensk na delovnem mestu, poleg ukrepov, ki jih nalaga delovnopravna zakonodaja pa v praksi ni zaznati v zadostni meri.

Pri ženskah se, za razliko od moških, v veliko večji meri pojavljajo zdravstveni problemi kot so okvare zgornjega dela gibalnega sistema in stres. V praksi je, kljub zakonskim določbam, možno zaznati odpovedovanje zanositvi in soglašanje z nočnim delom zaradi pritiska izgube delovnega mesta.

Posebno zahtevne delovne razmere za ženske predstavlja nočno delo, ki naj bi ga v Sloveniji opravljajo približno 15.000 delavk, zato bi nadzoru nad izvajanjem določb delovnopravne zakonodaje v zvezi z nočnim delom žensk veljalo dati posebno pozornost.

4. Hitro, dostopno in kakovostno zdravstveno in socialno oskrbo.

Za ženske je še posebej pomembna ustrezna zdravstvena oskrba na prehodu v materinstvo, pri čemer porodnišnice zaenkrat ostajajo izključna porodna okolja. Kot problematična se pojavljajo vprašanja kršenja pravic do popolne informirane izbire, pretirane rabe postopkov in posegov pa tudi podcenjene vloge babic kot promotork zdravja in primarnih skrbnic med nosečnostjo, porodom in v poporodnem obdobju.

Ob-porodna skrb, ob zavedanju trenutnih problematik neupoštevanja preverjeno dobrodejnih praks (ena babica-ena porodnica), pretirane rabe prereza presredka in neenake dostopnosti do različnih metod in zdravil za lajšanje poporodnih bolečin, je lahko tista, ki bo ženskam na tem področju zagotovila resnično avtonomijo.

5. Zdravstveno zavarovanje in zavarovanje za dolgotrajno oskrbo.

II.

Problematika psihičnega in fizičnega nasilja v družini se v veliki meri dotika tudi področja zdravja in zdravstvene oskrbe. Raziskave kažejo, da ženske, ki doživljajo nasilje v družini, manj pogosto uporabljajo preventivno zdravstveno oskrbo in pogosteje prakticirajo vedenja, ki so škodljiva za zdravje. Nasilje v partnerskem odnosu dokazano pomembno poveča riziko za hude duševne bolezni, vključno z depresijo, travmatično in post-travmatično stresno motnjo, anksioznostjo in samomorilnostjo. Nasilje je lahko tudi eden od vzrokov, zakaj ženske posegajo po psiho-aktivnih snoveh.

Nasilje s strani partnerja naj bi doživljalo več kot 6 % nosečih žensk, kar pomeni, da pri tem obstaja večja verjetnost nastanka raznih zapletov že med nosečnostjo, med porodom ali po nosečnosti.

Prav zato so ustrezni preventivni ukrepi, usmerjeni v preprečevanje nasilja, v nudenje ustrezne psihosocialne in psihoterapevtske pomoči ter v ozaveščanje javnosti o pojavu nasilja v družini, partnerskem odnosu ali družbi, ključnega pomena.

Zdravje žensk naj bo zato varovano tudi s:

1. preprečevanjem nasilja in trpinčenja ter začetkom postopka za sprejem družinskega zakonika (pri pripravi aktov je potrebno upoštevati tudi predloge predstavnikov civilne družbe);
2. omejevanjem in preprečevanjem zlorabe in zasvojenosti s psiho-aktivnimi snovmi med ženskami.

III.

Zaključki posveta se posredujejo naslednjim institucijam:

- Ministrstvu za zdravje,
- Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve,
- Ministrstvu za šolstvo in šport,
- Uradu za enake možnosti,
- Inštitutu za varovanje zdravja RS,
- Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije in
- Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije.

Državni svet
mag. Blaž Kavčič. l.r.
predsednik

62. člen Zakona o Državnem svetu ter 66. in 67. člena Poslovnika Državnega sveta

Na podlagi 62. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - UPB1) ter 66. in 67. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08) je Državni svet Republike Slovenije na 14. seji 11. 3. 2009 sprejel naslednji

S K L E P

O ZAČASNEM ZNIŽANJU VIŠINE SEJNIN ZA OPRAVLJANJE FUNKCIJE ČLANOV DRŽAVNEGA SVETA IN IZPLAČIL ZA OPRAVLJANJE FUNKCIJE PREDSEDNIKA DRŽAVNEGA SVETA

1. člen

S tem sklepom se določi začasno znižanje višine sejin za opravljanje funkcije članov Državnega sveta in izplačil za opravljanje funkcije predsednika Državnega sveta, in sicer za obdobje dvanajstih mesecev od začetka uporabe tega sklepa.

2. člen

Višina stalnega in spremenljivega dela sejnine za opravljanje funkcije članov Državnega sveta in izplačil za opravljanje funkcije predsednika Državnega sveta se za obdobje iz 1. člena tega sklepa zniža za 4 odstotke.

3. člen

Sklep začne veljati z dnem, ko ga sprejme Državni svet Republike Slovenije, uporabljati pa se začne s 1. aprilom 2009.

O b r a z l o ž i t e v :

Vlada Republike Slovenije je za ublažitev finančne krize in napovedane gospodarske recesije predlagala in sprejela vrsto ukrepov, med njimi tudi znižanje plač funkcionarjev v državi. S tem namenom je Državni zbor sprejel zakon o začasnem znižanju plač funkcionarjem, ki začasno, za obdobje 12 mesecev, za 4 odstotke znižuje plače funkcionarjev, ki so uvrščene v plačno skupino A iz prvega odstavka 7. člena Zakona o sistemu plač v javnem sektorju (Uradni list RS, št. 95/2007-UPB7, 110/2007 Skl.US: U-I-275/07-5, 17/2008, 58/2008, 69/2008-ZTFI-A, 69/2008-ZZavar-E, 80/2008, 120/2008 Odl.US: U-I-159/08-18; v nadaljevanju ZSPJS).

Med funkcije Republike Slovenije spada tudi funkcija državnega svetnika in sekretarja Državnega sveta. Za razliko od sekretarja Državnega sveta, ki svojo funkcijo opravlja poklicno, se funkcija državnega svetnika opravlja nepoklicno. Državni svetniki imajo pravico do nadomestila izgubljenega zaslužka, kar se jim povrne v obliki sejnine, in pravico do povračila stroškov v zvezi z opravljanjem funkcije. Višina sejnine ni določena z ZSPJS, temveč s Sklepom o merilih za opravljanje funkcije članov Državnega sveta in izplačil za opravljanje funkcije predsednika in sekretarja Državnega sveta, katerega sprejem je v pristojnosti Državnega sveta. Zakon o začasnem znižanju plač funkcionarjem torej ne posega v višino sejnine, ki jo prejemajo

državni svetniki, zaradi česar je bila sprejeta odločitev, da Državni svet sprejme akt, ki bo dosegel isti cilj, kot ga zasleduje navedeni zakon.

Sklep o začasnem znižanju višine sejin za opravljanje funkcije državnih svetnikov in izplačil za opravljanje funkcije predsednika Državnega sveta ne ureja znižanja plače za sekretarja Državnega sveta, saj je le ta urejena v ZSPJS, ki jo uvršča v plačno skupino A, višina katerih se je znižala s sprejemom Zakona o začasnem znižanju plač funkcionarjev.

ZSPJS v plačno skupino A uvršča tudi plačo predsednika Državnega sveta. Ker pa Državni zbor še ni sprejel spremembe Zakona o Državnem svetu, ki bi funkcijo predsednika Državnega sveta opredelil kot poklicno, trenutno predsednik Državnega sveta ni upravičen do plače. Iz navedenega razloga predsednik Državnega sveta prejema sejnino in nadomestilo za dodatne naloge, ki se neposredno ne nanašajo na seje Državnega sveta in delovnih teles, določeno s Sklepom o merilih za opravljanje funkcije članov Državnega sveta in izplačil za opravljanje funkcije predsednika in sekretarja Državnega sveta. Zaradi navedenega se izplačilo predsedniku Državnega sveta s sprejemom Zakona o začasnem znižanju plač funkcionarjev ne bo znižalo, znižalo pa se bo s sprejemom predmetnega sklepa Državnega sveta.

Državni svet
mag. Blaž Kavčič. l.r.
predsednik